DRETS I LLIBERTATS PER LA LLUITA SOCIAL I SINDICAL

GUIA ANTIREPRESSIVA

DRETS I LLIBERTATS
PER LA LLUITA SOCIAL I SINDICAL
GUIA ANTIREPRESSIVA

Coordina:
Secretaria d'Acció Social - Secretaria de Jurídica
Escriu:
Gabinete Jurídico Confederal
Revisa, actualitza i adapta en català:
Secretaria d'Acció Social - Secretaria de Jurídica
Tradueix:
Blanca Rivas
Corregeix:
Amàlia Prat
Il•lustració portada i interiors:
Alejandro Romera
Dissenya:
Belo7

Edita:
Secretariat Permanent de la CGT de Catalunya
c/ Via Laietana, núm.18 Planta 9
08003 - Barcelona
spccc@cgtcatalunya.cat – 933 103 362

PRÒLEG A L'EDICIÓ CATALANA.

Tens a les teves mans la versió catalana de "Drets i llibertats per la lluita social i sindical. Guia Antirepressiva". El document original va ser editat per la Secretaria de comunicació de la CGT de l'Estat Espanyol ja fa més d'un any. La voluntat de generar recursos de formació per a la lluita sindical i social en la llengua del nostre país ha motivat la seva traducció. En fer-ho hem aprofitat per a introduir un apartat que pràcticament no havia estat contemplat en la versió original i que tracta sobre les "penes multa". En aquest darrer any i mig hem pogut assistir a varis empresonaments o intents d'empresonament de companys/es de moviments socials per negar-se a pagar, quasi sempre per motivacions polítiques, una "pena multa". El Karim de Vilanova, en Jordi i en Miquel de Manresa, el militant contra el Pla Caufec insubmís a les penes multa d'Esplugues o el company Pablo de la CNT de Barcelona són exemples del creixent us de les "penes multa" com a eina de repressió als moviments socials, sindicals i polítics emancipadors. Així, per tal de reflectir aquest tipus de situacions que previsiblement seran cada vegada més habituals, hem incorporat aquest breu apartat.
A la vegada, també hem ampliat alguns dels apartats i fet algunes modificacions que ens semblen més clarificadores.

Finalment, volem acabar aquest petit pròleg mirant de respondre a la pregunta de per què un sindicat com la CGT de Catalunya edita material antirepressiu, una temàtica que aparentment escapa dels temes laborals als que, suposadament, es dedica un sindicat normal. Sense voler-nos estendre, podem dir que de motius n'hi ha varis. N'esmentarem dos. El primer és que el sindicalisme de la CGT, que pretén ser alternatiu al capitalisme, ha patit i possiblement seguirà patint diverses formes de repressió. I algunes no han succeït només en l'àmbit estrictament laboral, com ara acomiadaments, si no que han tingut conseqüències judicials, etc. El segon considera que una organització anarco-sindicalista com la CGT no només ha d'enfocar-se a les lluites laborals a dins de les empreses, sinó que s'ha d'implicar i s'implica en el conjunt de les lluites socials contra les diferents formes d'opressió i el mode de producció capitalista. La lluita contra la repressió n'és una més. Amb la guia, la CGT ha vol-

gut posar els seus serveis jurídics a disposició del conjunt de moviments socials i polítics emancipadors, tot i que reconeixem que són, en gran mesura, les pràctiques quotidianes d'aquests moviments on molts de nosaltres també hi militem les que ens han ensenyat a la CGT la necessitat d'aquesta guia. Esperem que la seva lectura us sigui útil.

Desembre de 2010.

Blanca Rivas Roigé, Secretaria de jurídica – CGT Catalunya

Ermengol Gassiot Ballbè, Secretaria d'acció social – CGT Catalunya

ÍNDEX

PRESENTACIÓ 11

I ACTUACIONS REPRESSIVES AL CARRER 15

1.A. La identificació 17
On es regula?
Quins subjectes poden identificar-nos?
Quina actitud hem d'adoptar davant d'aquesta situació?
Podem negar-nos a ser identificats o identificades?

1.B. Retenció 19
1.B.1. On em pot passar això?
A la via pública
En dependències policials

1.B.2. Quan pot durar la nostra retenció?

1. C. Registre personal o escorcoll 21
Fins on pot arribar el registre?
Si sóc dona, em pot escorcollar un policia de sexe masculí?
Poden registrar les nostres pertinences?

1.D. Confiscació 23
De què es tracta?
Quins objectes poden ser confiscats per la policia?

II DETENCIONS "ORDINÀRIES" 27

2.A. Introducció 29
On es regulen?
I el Dret Internacional?

2.B. Els supòsits de detenció 30
Quan em poden detenir?

2.C. Terminis 31
Durant quant de temps puc estar detinguda?

2.D. Què passa durant el temps que dura la detenció? 32

2.D.1. Declaració de la persona detinguda i actuació dels lletrats o lletrades
Puc declarar sense que hi hagi davant un advocat o una advocada?
I si no vull declarar davant de la policia?
I si m'interroguen?

2.D.2. Drets de la persona detinguda
Quins són els meus drets durant la detenció?

2.E. Consells pràctics en cas de detenció 35

2.F. El registre de domicilis i locals 37
2.F.1. Registre de domicilis
És inviolable el domicili?
Què és exactament el "domicili"?
Quines garanties tenim quan es fa un registre al nostre domicili?

2.F.2. Registre de locals
I al local de la nostra organització?

III LA LEGISLACIÓ ANTITERRORISTA 44
3.A. Introducció 43
3.B. A qui se li aplica? 44
3.C. Què suposa l'aplicació de la Legislació Antiterrorista? 44
3.D. La tortura 46
3.D.1. Què s'entén per "tortura"?
3.D.2. On es regula?
3.D.3. Què es pot fer?

IV CONSELLS PRÀCTICS RELACIONATS AMB LA REPRESSIÓ 51
4.A. Preparació d'un acció (exemple: un piquet de vaga) 53
4.B. Realització de concentracions i manifestacions 54
4.B.1. S'ha de demanar permís per manifestar-se o concentrar-se?
Si prohibeixen una manifestació, no podrem fer-la?
Quan pot intervenir la policia en una manifestació?

4.B.2. Notificació de la concentració o manifestació?
Quin és el procediment de notificació?
Què passa si no notifiquem una concentració?
Qui és el o la responsable de la concentració o la manifestació?
I si ningú ha convocat la concentració o manifestació?

4.B.3. Altres qüestions d'interès

4.C. Què fer en cas de detenció d'un/a company/a? 60
4.C.1. Consells pràctics en cas de detenció
4.C.2. El procediment d'Habeas Corpus

4.D. La Videovigilància 63

V EL PROCEDIMENT JUDICIAL 65
5.A. Estructura del procés penal: els delictes. 67
5.A.1. Instrucció
5.A.2. Fase intermèdia
5.A.3. Judici Oral
5.A.4. Sentència
5.A.5. Fase de recurs
5.B. Altres procediments judicials penals: el judici de faltes. 69

5.C. Els nostres drets en un procediment penal 70
5.D. Delictes que habitualment miren d'imputar-nos 71
5.D.1. Delicte d'usurpació
On es regula?
Que s'entén per usurpació?
Què es pretén protegir?

5.D.2. Delictes d'atemptat, resistència i desobediència a l'autoritat
De què es tracta?
On es regula?
Quan s'incorre en un delicte de desobediència?

5.D.3. Delicte de desordres públics
Què és i on es regula?
Quins requisits té?

5.D.4. Delicte de danys
Què és i on es regula?
Quins requisits i penes té?

5.E. Què passa si ens condemnen? 75
Suspensió de la pena
Substitució de la pena
Indult

5.F. Podem denunciar nosaltres a la policia? 77
5.G. El procediment administratiu sancionador 78

VI LA PRIVACIÓ DE LLIBERTAT 81
6.A. Els centres d'internaments d'estrangers (CIE) 83
6.B. Els "centres de menors" 84
6.C. Les presons 86

VII LES PENES MULTA 89
7.A. En què consisteixen? 91
7.B. On es regulen? 92
7.C. En quins casos se'ns podem imposar penes multes?. 92
7.D. Què passa si no paguem una pena multa? 92
7.E. Breu valoració de les "penes multa". 93

EPÍLEG 95

PRESENTACIÓ

"Drets i llibertats per la lluita social i sindical. Guia Antirepressiva" pretén ser una eina d'informació, formació i consulta per totes les persones militants, de col•lectius i moviments socials i, per descomptat, de la CGT, que lluiten dins i fora de les empreses, i que es veuen sotmeses als múltiples entrebancs que els cossos de seguretat de l'Estat, governs civils, jutges, jutgesses i fiscals, i fins i tot ajuntaments i policies municipals, imposen de facto al lliure exercici dels drets civils, polítics i sindicals.

Contra les declaracions formals de llibertat de reunió, associació, manifestació, vaga, opinió, etc., hi ha la persistent realitat de les legislacions limitadores d'aquests drets i sobretot l'acció obstruccionista, quan no directament repressiva, de la força pública contra manifestants, piquets, okupes, immigrants, sindicalistes i militants socials que lluiten per la millora i la transformació social en pro de majors quotes d'igualtat, justícia i solidaritat. Evidentment, aquests valors no són els dominants i per tant no seran mai una matèria especial de protecció per l'Estat.

En un context de crisi global, que s'aprofundeix i es generalitza, les lluites socials tendeixen a ser més tenses, més conflictives i virulentes, en bona mesura perquè l'Estat desplega tota la seva violència institucional per intentar frenar, paralitzar, canalitzar o eliminar les respostes dels grups i sectors descontents i crítics amb el caos socioeconòmic en què es troba el món.
Sempre hi ha hagut repressió, d'una manera més subtil o puntual, que ha individualitzat els casos, ha criminalitzat les opcions alternatives i divergents, ha culpabilitzat sectors exclosos i marginats de la inseguretat general, estenent i interioritzant la por com a mitjà per l'anomia i la paràlisi de la societat. La repressió té múltiples cares, i les lleis i actuacions policials mai no protegeixen de la mateixa manera les persones riques i les pobres, els dòcils i les desobedients, les conformistes i els rebels.
Aquesta Guia Antirepressiva va dirigida a les persones que es declaren en rebel•lia amb l'ordre social imperant, per saber com actuar davant la repressió, per conèixer els entramats legals, les possibilitats i els riscos.
El Gabinet Jurídic Confederal de la CGT ha fet l'esforç d'ordenar la informació, fer-la comprensible i plantejar situacions habituals en

les quals ens podem trobar davant de cert grau de repressió. La guia tracta de les actuacions repressives al carrer en el seu capítol I, al capítol II descriu i analitza una detenció i el registre de domicilis i locals, al capítol III s'adverteix de la vigència de la legislació antiterrorista i de l'ús de la tortura, al capítol IV s'ofereixen consells pràctics per a les situacions de piquets, manifestacions i concentracions, en el capítol V es fa un breu repàs de les fases d'un procediment judicial i finalment, al capítol VI, es recorden les diferents institucions de privació de llibertat prolongada.

S'incorporen com a epíleg les reflexions al voltant de la repressió del company Ermengol Gassiot, que ha contribuït a millorar de forma rellevant aquesta Guia Antirepressiva.
Esperem que aquest document serveixi realment en el dia a dia de les lluites.

Antonio Carretero
Secretaria d'Acció Social – CGT

I ACTUACIONS REPRESSIVES AL CARRER

1.A. LA IDENTIFICACIÓ

On es regula?

La Llei Orgànica 1/1992, de 21 de febrer, sobre Protecció de la Seguretat Ciutadana, (també coneguda com la Llei Corcuera o Llei de "la puntada a la porta"), en els seus articles 19.2 i 20.1 autoritza els agents de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat a requerir la identificació de qualsevol persona, ja sigui a la via pública o en qualsevol altre lloc on es produeixi el requeriment.

Quins subjectes poden identificar-nos?

Cal saber quins subjectes tenen la facultat per requerir que ens identifiquem. Segons la llei, ens hem d'identificar davant de qualsevol membre de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat que ens ho requereixi. No existeix, en canvi, l'obligació legal d'identificar-se davant d'un guarda de seguretat privada (excepte si és un control d'identitat en l'accés a un edifici custodiat per aquests subjectes) o un militar (excepte en casos de declaració d'Estats de Setge o Excepció).

Si els subjectes que ens requereixen la identificació no vesteixen uniforme, o no s'identifiquen com a membres de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat, tindrem dret a requerir-los la seva identificació com a membres d'aquest cos, fet que per a ells representa una obligació. Cal matisar, però, que si bé és cert que existeix aquesta obligació, el més probable és que no ens facilitin les seves dades o que s'identifiquin amb el número de l'operatiu, com "Puma 12" o nomenclatures similars. Hem de ser conscients que sol•licitar la identificació dels o les agents pot comportar conseqüències negatives, com per exemple una falsa denúncia; tot i això, el més recomanable és sol•licitar-la, sempre que es pugui fer en condicions de seguretat.

En tot cas, s'ha de procurar aconseguir totes les dades possibles a fi i efecte d'identificar els i les agents, ens haurem de fixar amb l'uniforme, amb el número de placa que hi consta, o en cas que no el portin, com passa sovint amb els "antidisturbis", ens haurem de fixar amb les característiques de l'uniforme i altres trets personals.

Hem de tenir en compte, que des del mes de maig de 2009, en aplicació del Decret 217/2008, de 4 de novembre, "sobre la utilització del número d'identitat professional en determinades peces dels uniformes de la policia de la Generalitat-mossos d'esquadra", tots els Mossos d'Esquadra, inclosos els antidisturbis, i amb excepció de quan llueixin els vestits de gala, han de portar visible el número d'identitat professional.
Així es diu al punt 1 de l'únic article de l'esmentat Decret: "Les peces visibles dels uniformes de la policia de la Generalitat-mossos d'esquadra, que portin posades a la part superior del cos els funcionaris i les funcionàries, han de tenir incorporada, a la part davantera superior dreta, una veta adherent de color blau marí de 2 cm d'ample i 5 cm de llarg, en la qual ha de constar el número d'identitat professional".

Quina actitud hem d'adoptar davant d'aquesta situacio?

Des d'un punt de vista legal, hem d'acceptar la identificació i presentar el nostre Document Nacional d'Identitat o el nostre passaport. Cap altre document no serveix, en sentit estricte, per determinar la nostra identitat; tot i això, normalment s'acostumen a donar per vàlids altres documents com l'abonament de transport, els carnets universitaris, etc., depenent de la situació concreta en què ens trobem i del grau de tensió d'aquesta.
Tot i que la Llei Orgànica de Seguretat Ciutadana sembla no permetre una identificació arbitrària, ja que restringeix la identificació a supòsits d'"exercici de les funcions d'indagació i prevenció" i sempre que sigui necessària per "l'exercici de les funcions de protecció de la seguretat" (article 20.1), l'amplitud dels supòsits que poden abastar aquestes previsions fa que pràcticament qualsevol situació s'hi pugui veure contemplada.

Podem negar-nos a ser identificats o identificades?

Si ens neguem a ser identificats podem ser sancionats. Així s'estableix a l'article 20.4 de la Llei Sobre Protecció de la Seguretat Ciutadana. Igualment, si ens neguem o resistim a la identificació; en aquest últim cas, podrem estar incorrent en una falta de desobediència lleu de l'article 634 del Codi Penal o, en casos més extrems, en un delicte

de Desobediència a l'Autoritat, penat a l'article 556 del mateix text legal.

En qualsevol cas, sempre que ens neguem a ser identificades o la identificació no pugui fer-se (per exemple, per no tenir un document d'identitat vàlid, és a dir, "no portar a sobre el DNI"), podrem ser conduïdes a dependències policials perquè aquesta es dugui a terme. El Tribunal Constitucional ha assenyalat que la "privació de llibertat amb finalitats d'identificació només podrà afectar persones no identificades de les quals de manera raonada i fonamentada es pugui presumir que es troben en disposició de cometre un il•lícit penal o sobre aquelles persones que hagin incorregut en una infracció administrativa" (Sentència del Tribunal Constitucional 341/1993). Aquesta garantia és tant genèrica que permet un ampli grau d'arbitrarietat. Això no vol dir que estiguem detinguts, sinó retinguts. En el punt següent veurem els supòsits de retenció amb més detall.

1.B. RETENCIÓ

És la situació en què ens trobem mentre la policia procedeix al nostre escorcoll, identificació, comprovació de dades i antecedents. En general, implica tota situació durant la qual estem en poder de la policia previ a què ens alliberin o ens comuniquin la nostra detenció. Mentre dura aquesta situació no tenim dret a ser assistides per un advocat o advocada.

Un supòsit diferent és el que es dóna en les retencions practicades per vigilants de seguretat. En teoria, segons la Llei de Seguretat Privada, aquests subjectes tenen la facultat, com a col•laboradors de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat, de "vetllar per la seguretat" dels llocs en què estan habilitats, tenint una obligació superior a la resta dels ciutadans i ciutadanes, però sense que els seus drets siguin significativament diferents. D'aquesta manera podran procedir a detencions (com qualsevol persona, l'anomenada "detenció ciutadana") en els casos en què la persona detinguda hagi incorregut en un delicte o sigui pròfuga de la justícia, havent de portar a la detinguda davant la policia sense dilacions indegudes. Si incompleixen aquesta última obligació injustificadament o s'extralimiten en les

seves facultats, estaran incorrent en un delicte de detenció il•legal, regulat als articles 163 i següents del Codi Penal.

1.b.1 On em pot passar això?

A la via pública:

És la més habitual i s'acostuma a produir quan la policia procedeix a sol•licitar la nostra identificació i escorcoll. S'ha de tenir en compte que, tècnicament, aquesta situació no és una detenció, per la qual no gaudim dels drets legals que ens corresponen durant aquesta. A la vegada, tampoc gaudim de la llibertat de moviment.
En teoria podem preguntar el motiu de la identificació i els números d'identificació dels i les policies que intervenen; generalment, com ja s'ha dit, els i les policies no s'identificaran, per això es recomana fixar-se en tots aquells detalls que puguin facilitar la identificació dels i les agents davant de possibles vulneracions dels nostres drets legals (com pot ser el seu tipus d'uniforme si el porten, les dades del vehicle policial, o també fixar-nos en l'adreça i hora exacta en què s'ha produït la retenció per a la posterior identificació dels i les policies si fos necessari).

En dependències policials:

Com ja hem assenyalat, en cas de no dur a sobre cap document amb el qual puguem acreditar la nostra identitat o que els documents que mostrem siguin sospitosos de ser falsos, serem traslladats o traslladades a dependències policials per a la nostra identificació. També si ens resistim a ser identificats o identificades.

En principi, si no estem buscades per alguna causa judicial oberta, la retenció ha de durar el temps estrictament necessari per procedir a la nostra identificació, no podent estendre's per més temps. Si es produís un retard indegut es podrà interpretar que s'ha produït un delicte de detenció il•legal. En cas que estiguem buscades per causes anteriors o existeixi una denúncia prèvia contra nosaltres, es procedirà a la nostra detenció immediata.

En aquest sentit, hem de tenir en compte que l'article 530 del Codi

Penal castiga amb penes d'inhabilitació de quatre a vuit anys l'autoritat o funcionari públic que practiqui una detenció que violi els terminis o qualsevol altra garantia prevista per la persona detinguda.

En cas de no tenir cap dels documents abans esmentats, o que ens neguem a la identificació, les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat estan autoritzades legalment per traslladar-nos a dependències policials per identificar-nos. A més, poden imputar-nos també una falta de desobediència; i si mostrem resistència a la retenció, podem ser "detinguts o detingudes" i imputats o imputades per causa d'un delicte de desobediència o resistència. Els articles que ho regulen ja s'han esmentat a l'apartat de la identificació.

La identificació en dependències policials es reserva a persones que de forma "raonable i fonamentada" es pugui presumir que es troben en disposició de cometre un il•lícit (així ho preveu la Sentència del Tribunal Constitucional 341/1993).
En aquest sentit, s'ha d'assenyalar l'existència del que es denomina "Llibre d'Identificacions", que existeix a totes les comissaries i on han de quedar reflectides aquest tipus d'actuacions.

1.B.2 Quan pot durar la nostra retenció?

En cas de ser traslladats o traslladades a comissaria per a la nostra identificació, ens trobarem en situació de "Retenció", figura jurídica que no pot estendre's més del temps estrictament necessari per efectuar la identificació. A la pràctica, però, la situació de retenció es pot durar unes hores. Tot i això, l'article 9.3 de la Llei Sobre Protecció de la Seguretat Ciutadana assenyala expressament que "la Policia només podrà indagar les dades del nostre DNI", és a dir, dades de filiació, podent-nos negar a respondre qualsevol altre tipus de pregunta.

1.C REGISTRE PERSONAL O ESCORCOLL:

Continuant amb el punt anterior, pot ser, que a la vegada que ens identifiquen, les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat procedeixin al nostre escorcoll o registre personal. Aquesta funció també està

contemplada a la ja esmentada Llei Sobre Protecció de la Seguretat Ciutadana. De totes maneres, cal fer algunes puntualitzacions:

Es tracta d'un registre personal extern i superficial. En cada cas s'haurà de valorar el motiu de l'escorcoll.

Fins on pot arribar el registre?

En cap cas l'escorcoll a la via pública (en sentit ampli, entenent aquí també llocs com un furgó policial o qualsevol altre que no sigui una dependència policial) podrà suposar que ens traguem cap dels elements de la nostra vestimenta (ens referim a camisa, pantalons, sabates, etc.) ni, per descomptat, pot suposar un escorcoll en profunditat, com per exemple la inspecció d'orificis corporals. Per supòsits com aquest necessiten una ordre judicial. En cas de no existir aquesta ordre, ens hem de negar a què es realitzin aquest tipus d'actuacions.

Si sóc dona, em pot escorcollar un policia de sexe masculí?

El primer matís és que en cas d'"escorcoll" mai no podrà realitzar-lo un policia de l'altre sexe. És a dir, l'escorcoll a una dona necessàriament l'haurà de realitzar una dona policia, i si en l'operatiu policial no n'hi ha cap, ens haurem de negar a ser registrades per un policia de sexe masculí, ja que constituiria un atemptat a la nostra integritat física i moral.

Poden registrar les nostres pertinences?

A part de l'escorcoll personal al qual podem ser sotmesos o sotmeses, les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat també estan habilitades per registrar les bosses i motxilles que duguem, o qualsevol altre element similar, incloses agendes, quaderns, etc., a la recerca d'algun objecte la tinença del qual estigui prohibida. Però, en teoria, no podran accedir al contingut escrit d'aquestes agendes o quaderns (és a dir, noms, direccions, cites, etc.).

Si durant l'escorcoll ens troben algun objecte considerat perillós el poden confiscar (una arma blanca, estupefaents, etc.). En cas de

confiscació, tenim dret a què es faci un inventari del que ens prenen i a sol•licitar còpia de l'atestat (l'informe que realitza la policia sobre el fet i en el qual hi constarà el que ens han confiscat). A la pràctica l'atestat no s'acostuma a fer.

Haurem d'estar molt atentes a les notificacions que arribin sobre aquestes qüestions i posar-les el més aviat possible en coneixement dels serveis jurídics, atès que és un procediment administratiu i en molts casos la defensa es realitzarà en base a l'incompliment dels terminis legals. En parlarem més al capítol V d'aquesta Guia.

1.D CONFISCACIÓ

De què es tracta?

Es refereix a l'acte realitzat pels Cossos i Forces de Seguretat de l'Estat quan, després d'un registre, ja sigui personal, domiciliari, de vehicle o de local, quan procedeixen a confiscar determinats objectes que consideren sospitosos o delictius.

Quins objectes poden ser confiscats per la policia?

Els i les agents tenen una gran llibertat a l'hora de confiscar objectes trobats durant la realització d'un registre.

En els escorcolls personals, els objectes més comuns que acostumen a ser confiscats són aquells que poden ser considerats com "arma blanca", encara que realment siguin utilitzats quotidianament en determinats treballs, com per exemple, una navalla multiusos (la típica navalla "HILTI"), una eina de treball d'aspecte punxant o afilat, etc.. En general se'ns confiscaran per ser "perillosos" (article 23 de la Llei 1/1992): armes prohibides o explosius no catalogats i armes reglamentàries o explosius catalogats sense documentació o autorització per dur-los o fora dels límits de la mateixa.

Si les Forces de Seguretat intervenen un objecte que pugui ser considerat com una "arma", la simple tinença pot donar lloc a l'obertura d'un procediment administratiu sancionador.

També pot succeir que durant el registre les forces de seguretat confisquin alguna substància considerada estupefaent, "droga tòxica" o substància psicotròpica, encara que no estigui destinada al tràfic. La confiscació legal de qualsevol substància estupefaent dóna lloc també a la incoació d'un procediment administratiu sancionador que s'haurà de regir per les seves normes. Si les quantitats són elevades i es valora que no és per consum propi ja estarem parlant en termes d'un delicte penal contra la salut pública, articles 368 a 378 del Codi Penal.

En aquest sentit, cal recordar que, tot i que el consum de drogues està despenalitzat (és a dir, no comporta sancions penals excepte si es realitza a la via pública que pot comportar sancions administratives) s'ha creat per part de la jurisprudència la presumpció que la tinença d'una determinada quantitat d'una substància (varia segons la substància, però en tot cas una quantitat no molt important) és un indicatiu que es realitza "cultiu, elaboració o tràfic de la mateixa". Això no implica que la simple possessió d'una quantitat significativa tingui com a conseqüència una condemna, però serà un dels elements a tenir en compte en el procediment judicial que hi pugui haver.

En qualsevol d'aquests casos d'incautació hem d'estar molt pendents de les notificacions que rebem al nostre domicili, o al domicili que haguem donat a les forces de seguretat actuants, ja que el coneixement del procediment sancionador des de l'inici ens pots servir per preparar una defensa adient.

Tot i això, hem de tenir en compte que disposem de les **següents garanties:**

- En els casos de registre domiciliari o de locals és necessària una ORDRE JUDICIAL on hi consti l'habilitació per confiscar objectes o documentació.

- En qualsevol tipus de registre tenim dret a què s'aixequi ACTA DE TOT ALLÒ QUE ENS CONFISQUIN, acta que haurem de signar si estem d'acord amb el seu contingut.

- Tenim DRET A QUÈ ENS TORNIN ELS OBJECTES CONFIS-

CATS un cop acabat el procés judicial en el qual s'hagin utilitzat (si aquest arriba a fer-se) o, sense necessitat d'esperar fins al final del procés, tindrem dret a la devolució dels objectes que s'hagin considerat irrellevants i, per tant, no utilitzables al procediment. Aquest dret no s'acostuma a dur a la pràctica, perquè o bé s'entén que el valor de l'objecte confiscat compensa la realització de la infracció o el procediment prescriu, i aleshores s'hauria d'iniciar un procediment judicial per reclamar els objectes, fet que pot ser més costós que el valor de l'objecte.

II DETENCIONS "ORDINÀRIES"

2.A. INTRODUCCIÓ.

Es tracta, se'ns dubte, de la figura més important a analitzar. En tots els apartats anteriors s'ha mencionat com a possible final de les situacions descrites i és la situació que més repercussions pot tenir per a nosaltres, ja sigui des dels antecedents policials fins a la presó, sense oblidar, és clar, tot el que ens pot passar durant la detenció.

En aquest bloc i en el següent, veurem les dues tipologies generals de detencions que es donen a l'ordenament jurídic de l'estat espanyol: l'ordinària i la que deriva de l'aplicació de la legislació antiterrorista, per supòsits concrets (que desenvoluparem al Bloc IV), en la qual les garanties de les persones detingudes (així com altres característiques posteriors del procés) són més dèbils.

Passem, per tant, a descriure les característiques de la detenció "ordinària", que seran les regles generals per a tot tipus de detenció quan no existeixi una norma específica antiterrorista que les modifiqui.

On es regulen?

Tot i que la llibertat deambulatòria està expressament reconeguda a l'article 19 de la Constitució, regulador de la llibertat de circulació i residència, és l'article 17 el que la limita davant les detencions en els següents termes:

" 1. Tota persona té dret a la llibertat i a la seguretat. Ningú no podrà ser privat de la seva llibertat, sinó amb l'observança del que estableix aquest article i en els casos i en la forma previstos en la llei.

2. La detenció preventiva no podrà durar més temps del que sigui estrictament necessari per a fer les indagacions per tal d'aclarir els fets i, en qualsevol cas, dins el termini màxim de 72 hores, el detingut haurà de ser posat en llibertat o a disposició de l'autoritat judicial.

3. Tota persona detinguda haurà de ser informada immediatament, i de manera que li sigui comprensible, dels seus drets i de les raons de la detenció, i no podrà ser obligada a declarar. Es garanteix l'assistència d'advocat al detingut a les diligències policials i judi-

cials, en els termes que la llei estableixi.

4. La llei regularà un procediment d'habeas corpus per tal de posar immediatament a disposició judicial tota persona detinguda il•legalment. També es determinarà per llei el termini màxim de durada de la presó provisional".

Aquesta regulació, relacionada amb el que estableix l'article 1.1 de la Constitució, ens porta a fer la següent consideració: la detenció no ha de ser la regla general, ni tan sols en els supòsits en què existeixi sospita de delicte, atès que només procedirà quan, en existir indicis racionals de criminalitat, existeixin també indicis de la intenció d'evitar l'acció de la justícia.

I el dret internacional?

Tots aquests supòsits són recollits a l'article 5.1 del Conveni de Protecció dels Drets Humans, ratificat per l'estat espanyol, fet pel qual ha de ser un instrument necessari d'interpretació de totes les normes d'àmbit estatal que regulin aquestes matèries.

2.B. ELS SUPÒSITS DE DETENCIÓ:

Quan em poden detenir?

A la Llei d'Enjudiciament Criminal trobem les diferents tipologies de detenció, que en general podem classificar en:

1. **Per ordre judicial**: o sigui, si el Jutge o jutgessa ordena la detenció d'una o diverses persones degut a les investigacions que dirigeix dins del sumari d'un procediment

2. **Sense ordre judicial:** serien els casos en què és la mateixa policia o el ministeri fiscal, els que procedeixen a la detenció del subjecte i posteriorment el posen a disposició judicial

Així, els supòsits en què, segons les lleis, és possible la privació de llibertat, són:

- Per complir una pena derivada d'una sentència
- Per desobediència d'una ordre judicial o per assegurar el compliment d'una obligació legal
- Per fer comparèixer una persona davant l'autoritat judicial perquè:
a) Existeixen indicis racionals que ha comès una infracció penal (en cap cas administrativa ni de cap altre tipus)
b) Es consideri necessari per impedir que es realitzi una infracció penal o
c) Es vol impedir que fugi després d'haver-la comès
- Per exigències d'educació o detenció d'un menor per presentar-lo a l'autoritat competent

A més d'aquestes, respecte a les persones estrangeres:
- Per impedir l'entrada il•legal al país
- Per assegurar la possible expulsió o extradició

2.C. TERMINIS

Durant quant de temps puc estar detinguda?

L'article 17.2 de la Constitució, que ja hem reproduit anteriorment, estableix un termini màxim de 72 hores per posar en llibertat o a disposició judicial la persona detinguda.
El Codi Penal, per la seva banda, també fixa el termini en 72 hores per castigar la no posada a disposició judicial de la persona detinguda.

Per la Llei d'Enjudiciament Criminal, i encara que el seu article 520.1 es reiteri el termini de 72 hores, se segueix mantenint en el seu article 496 el termini de 24 hores per efectuar l'entrega al Jutge o Jutgessa o posar en llibertat la persona detinguda.
Tot i això, es poden fer les següents precisions respecte als terminis esmentats anteriorment:

- Que la detenció durarà el temps estrictament necessari per l'esclariment dels fets
- Abans que transcorrin 24 hores s'ha de posar en coneixement

del Jutge o Jutgessa la detenció
- En cap cas la detenció policial podrà superar les 72 hores

Quan es tracta de faltes, o sigui d'il•lícits penals que per la seva escassa entitat no arriben a la qualificació de delictes, la detenció és, en general, inviable. Fins i tot si l'autor o autora no tingués domicili conegut, i això motivés la seva detenció amb l'argument que no eviti l'acció de la Justícia, es podrà deixar sense efecte o interrompre-la a través de la prestació d'una fiança suficient.

La llei també emplaça el Jutge, Jutgessa o Tribunal a deixar sense efecte la detenció o elevar-la a presó un cop passat el termini de 72 hores des que se li va fer entrega de la persona detinguda o des de que en va acordar la detenció.

2.D. QUÈ PASSA DURANT EL TEMPS QUE DURA LA DETENCIÓ?

2.D.1 DECLARACIÓ DE LA PERSONA DETINGUDA I ACTUACIÓ DELS ADVOCATS O LES ADVOCADES

L'ordenament jurídic estableix unes determinades garanties per a les persones detingudes (article 17.3 de la Constitució i article 520 de la Llei d'Enjudiciament Criminal); d'aquesta manera, la persona detinguda tindrà dret a declarar tant en diligències policials com judicials amb l'assistència d'un advocat o advocada, si aquesta es produís.
Encara que s'aconsella no declarar en dependències policials.

Puc declarar sense que hi hagi davant un advocat o una advocada?

Per norma general, existeixen dos tipus de declaració, davant la policia i davant del Jutge o Jutgessa; així, entenem que és preferible declarar davant d'un Jutge o Jutgessa que davant la policia, perquè diferents motius:

-evitar que en base a la nostra declaració puguin modificar l'atestat policial
-abans de declarar davant la polícia (excepte si som menors) no haurem pogut parlar amb el nostre advocat o advocada
-el nostre advocat o advocada no coneix ni tindrà l'atestat poli-

cial i l'expedient fins que no passem a disposició judicial

En tot cas, és una decisió personal que ha de valorar cadascú en funció de com s'hagin desenvolupat els fets. Així si, l'advocat o advocada, si ha estat vàlidament designada, sempre ha de ser present durant l'acte de declaració. És contrari a la Llei que no sigui així i pot donar lloc a una invalidació de la declaració.

En aquest sentit, cal destacar que l'autoritat o funcionari públic que impedeixi o obstaculitzi el dret a l'assistència lletrada (ja sigui impedint la comunicació amb l'advocat o advocada o be afavorint que la persona detinguda renunciï al dret de tenir-ne), o no informi la persona detinguda dels seus drets i del motiu de la seva detenció, podrà ser sancionat amb pena multa de quatre a deu mesos i inhabilitació professional de dos a quatre anys. Així es preveu a l'article 537 del Codi Penal).

I si no vull declarar davant de la policia?

Cal recordar que ens empara el dret a no declarar i sobretot a no declarar-nos culpables ni autoinculpar-nos. Així ens ho han d'explicar quan ens facin la lectura de drets de la persona detinguda.

Si a la comissaria la declaració ha estat extreta sota pressions, ja siguin psicològiques o físiques, haurem de manifestar davant del Jutge o Jutgessa que no reconeixem el que diu la declaració davant de la policia.

Un cop s'hagi fet la declaració, podrem sol•licitar a la policia que ens permeti reunir-nos a soles amb l'advocat o advocada. La policia no pot registrar l'advocat o advocada.

I si m'interroguen?

Un menció a part s'ha de donar a l'interrogatori al qual podem ser sotmesos un cop estiguem a la comissaria i que, en teoria, sempre hauria de realitzar-se amb la presència d'un advocat o advocada. A la pràctica, la policia pot intentar dur-lo a terme, passades vuit hores, sense que hagi aparegut la lletrada designada.

En tot cas haurem de tenir clar, un cop més, que estem emparades pel dret a no declarar i sobretot a no declarar-nos culpables, raó per la qual no hem de reconèixer en cap cas que hem participat en un fet delictiu.
Tampoc hem de signar res que no sigui la nostra fulla de drets, i hem d'assenyalar que només declararem davant d'un Jutge o Jutgessa i en presència del nostre advocat o advocada.
Una altra dada a tenir en compte és la següent: la policia no pot preguntar-nos per les nostres idees polítiques o religioses i, si ho fa, ho hem de notificar a la primera ocasió que tinguem al nostre advocat o advocada.

2.d.2. Drets de la persona detinguda

Quins són els meus drets durant la detenció?

El primer dret de la persona detinguda (article 520.2 de la Llei d'Enjudiciament Criminal) és ser informada immediatament i de manera que li sigui comprensible, de les raons de la seva detenció i dels seus drets.

Els drets de la persona detinguda són els següents:

a) **Dret a guardar silenci i no declarar si no es vol**, a no contestar alguna o algunes de les preguntes que se li formulin, o a manifestar que només declararà davant del Jutge o Jutgessa.

b) **Dret a no declarar contra si mateixa i a no confessar-se culpable.**

c) **Dret a designar advocat o advocada i a sol•licitar la seva presència per tal que l'assisteixi a les diligències policials i judicials de declaració** i intervingui en tot reconeixement d'identitat de què sigui objecte. Si la persona detinguda o presa no designés advocat o advocada es procedirà a la designació d'una d'ofici (el Sindicat compta amb advocats i advocades, de manera que si no en tenim una de confiança podem acudir a aquests).

d) **Dret a què es posi en coneixement del familiar o persona que**

desitgi, el fet de la detenció i el lloc de custòdia en què es trobi en cada moment. Les persones estrangeres tindran dret a què les circumstàncies anteriors es comuniquin a l'Oficina Consular del seu país.

e) **Dret a ser assistida gratuïtament per un intèrpret**, quan es tracti d'una persona estrangera que no comprèn o no parla la llengua.

f) **Dret a ser reconeguda pel metge o metgessa** forense o un substitut legal i, en el seu defecte, pel de la Institució en què es trobi, o per qualsevol altre o altra depenent de l'Estat o d'altres administracions públiques.

Altres drets, no contemplats a l'article 520 de la Llei d'Enjudiciament Criminal, són:

1. Dret a sol•licitar que s'iniciï un procediment d'habeas corpus segons els articles 17.2 de la Constitució i 520.1 de la Llei d'Enjudiciament Criminal.

2. Dret a ser indemnitzada en cas de detenció indeguda segons estableix l'article 10 de la Constitució i l'article 5.5 del Conveni per la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals i l'article 9.5 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics.

3. Dret a la vida i a la integritat física i moral (article 15 de la Constitució)

2.E. CONSELLS PRÀCTICS EN CAS DE DETENCIÓ

a) **No declarar davant de la policia**: sempre és millor fer-ho davant del Jutge o Jutgessa, que tindrà més respecte pels drets processals de les persones detingudes, i en cap cas no deixarà que la declaració es faci sense l'assistència d'un advocat o una advocada. En moltes ocasions la policia ens amenaçarà amb el fet que si no declarem ens portaran davant del Jutge o Jutgessa. Aquesta mesura de pressió té sentit perquè s'intenten aprofitar de la major seriositat i capacitat d'impressió que té un tribunal. No hem de caure en aquesta "amenaça". En qualsevol cas acabarem (si els fets tenen certa entitat) de-

clarant davant el Jutge o Jutgessa i sempre és millor fer-ho el més aviat possible per sortir de la comissaria.

b) **No tocar res que t'ofereixi la policia**: es pot tractar d'objectes relacionats o que vulguin relacionar amb la nostra detenció, per així poder-los utilitzar posteriorment i agreujar els càrrecs contra nosaltres.

c) **Llegir la declaració detingudament**: si hem declarat, hem de demanar llegir per nosaltres mateixes la declaració (sinó ens la llegiran en veu alta). Podem sol•licitar que la modifiquin si no hi estem d'acord. És important que la declaració s'ajusti a les nostres paraules, ja que és habitual que els i les agents de la policia modifiquin aspectes aparentment sense importància, però que poden empitjorar la nostra situació.
Un cop llegida i si hi estem d'acord, signarem la declaració just sota del final del text, sense deixar espais al mig (per evitar que puguin introduir posteriorment coses diferents a les que hem dit). Si hi hagués espais en blanc a la declaració (no n'hi hauria d'haver) seria recomanable emplenar-los amb el bolígraf per evitar la inclusió de paraules que no hem dit, sempre i quan això pugui fer-se amb seguretat.

d) **Vigilar els nostres efectes personals**: s'han donat reiterats casos d'introducció d'objectes (bengales, armes blanques,etc.) dins de les motxilles o bosses de les persones detingudes per agreujar posteriorment les acusacions contra elles. És important posar atenció a qui es fa càrrec de la nostra motxilla i intentar que, en cas de detenció, no passi a mans de la policia.

e) **Sol•licitar la visita d'un metge o metgessa**: en els cas de maltractament policial és interessant que obtinguem un informe mèdic per després poder-ho al•legar. Ens assisteix el dret a què ens vegi un metge o metgessa. Normalment els comunicats mèdics obtinguts a la comissaria mai són concloents, però sempre és millor tenir-los. Posteriorment, haurem d'obtenir-ne un altre a l'ambulatori o centre de salut més proper, sense indicar quin és l'origen dels danys patits. Ens hem de fer un nou reconeixement però no dir qui ens ha fet "el mal".

També hem de saber que quan ens detenen ens treuran tots els objectes personals i totes aquelles coses amb les que consideren que ens podem fer mal (cinturons, cordons de les sabates, arracades, anells, pulseres, etc.).

2.F. EL REGISTRE DE DOMICILIS I LOCALS

Incloem aquesta qüestió en aquest bloc degut a la interconnexió que acostuma a existir entre la detenció d'una persona i l'aplicació d'aquestes mesures, quan els fets que se li imputen són d'una certa entitat.

2.F.1. Registre de domicili

És inviolable el domicili?

Per començar assenyalarem el que disposa l'article 18.2 de la Constitució:

"El domicili és inviolable. No s'hi podrà entrar ni fer-hi cap escorcoll sense el consentiment del titular o sense resolució judicial, llevat del cas de delicte flagrant" (veure Llei de Protecció de la Seguretat Ciutadana que fa referència als delictes flagrants).

Així mateix, l'article 204 del Codi Penal diu el següent:

"L'autoritat o funcionari públic que, fora dels casos permesos per la Llei i sense que existeixi causa legal per delicte, cometi qualsevol dels fets descrits als articles anteriors [El particular que, sense habitar en ella, entrés en estatge aliè o es mantingués en ell en contra de la voluntat del seu habitant] serà castigat amb la pena prevista respectivament en els mateixos, en la seva meitat superior, i inhabilitació absoluta de sis a dotze anys".

Què és exactament el domicili?

És un terme que requereix delimitació: des de la perspectiva constitucional i gaudint per tant de les majors garanties de l'ordenament

jurídic, es considera domicili tot aquell lloc que l'individu tria per al desenvolupament de la seva vida íntima i privada, de forma duradora o transitòria, i amb capacitat per excloure-hi qualsevol altra persona i l'autoritat pública. El domicili al que fa referència l'article 18.2 de la Constitució té, com es veu, una dimensió que supera el tradicional concepte d'habitatge o estatge, d'aquí que la jurisprudència inclogui dins la categoria de domicili les següents consideracions:

1. Les habitacions que en una pensió, residència o hotel ocupa una família o persona legítimament

2. Les barraques i habitats d'anàloga significació

3. Les tendes de campanya, els domicilis mòbils, ja siguin remolcats (roulottes) o autotransportats (autocaravanes) en el que fa referència a la zona d'habitació, quedant exclosa la zona de conducció

4. Els despatxos o oficines mercantils, les seus de persones jurídiques i els despatxos professionals

Ans al contrari, no tenen consideració de domicili:

1. Els pisos deshabitats i sense mobles

2. Els trasters dels habitatge, els garatges, els portals i coberts

3. La cuina o magatzem d'un bar, les cafeteries, els bars, restaurants i establiments públics en general i, fins i tot, les habitacions reservades d'un club

4. Les cel•les de les persones internes en un establiment penitenciari

La facultat dels Cossos i Forces de Seguretat de l'Estat per accedir al nostre domicili està recollida a la Llei sobre Protecció de Seguretat Ciutadana, i només es podrà dur a terme una intervenció d'aquest tipus quan es persegueixi a un "delinqüent" fins al seu domicili o existeixin clars símptomes de comissió d'un delicte en aquell mateix

moment a l'interior d'un habitatge o local. En qualsevol altre cas, perquè un policia franquegi la porta del nostre domicili, ha de, o bé rebre la nostra autorització o bé tenir una ordre judicial per accedir a l'immoble i procedir a registrar-lo, ja que com recull a l'article 18.2 de la Constitució: el domicili és inviolable.

Cap entrada o registre no podrà fer-se en ell sense el consentiment del o la titular o resolució judicial, excepte en casos de delicte flagrant.

Quines garanites tenim quan es produeix un registre al nostre domicili?

La garantia essencial es troba a l'article 18.2 de la Constitució al requerir el nostre consentiment o "resolució judicial", és a dir, la garantia que assenyala com a primordial la supervisió de l'activitat de les forces de seguretat per un Jutge o Jutgessa. La resolució judicial autoritzant l'entrada al domicili ha d'anar signada pel Jutge o Jutgessa, i a l'ordre hi ha d'aparèixer una delimitació clara del contingut i abast del registre. El que vol dir, en principi, que la policia té limitada la seva activitat al contingut de l'ordre. L'ordre judicial que autoritza l'entrada al domicili per procedir al registre ha de ser original, mai una fotocopia.

Tenim dret a comprovar la validesa de l'Ordre de Registre o a que ho faci el nostre advocat o advocada.

Un cop comprovem que l'autorització judicial és correcta, tenim dret a estar presents durant el registre. Si no hi som presents nosaltres o els nostres representants, no es pot dur a terme el registre o l'acta que s'aixequi d'aquest serà perfectament impugnable davant del Jutjat.
També tenim dret a què es desplaci un advocat o advocada de la nostra confiança al lloc on es faci el registre, així com dos testimonis, tot això encaminat a supervisar l'actuació de les forces de seguretat. La policia ha d'aixecar una acta on apareguin els números d'identificació dels i les agents que realitzin el registre i les incidències que es produeixin.

Cal tenir present que el Codi Penal considera delicte tant l'entrada

com la permanència al domicili, per part d'un funcionari públic o d'una autoritat, fetes sense consentiment.

2.F.2. REGISTRE DE LOCALS

I el local de la nostra organització?

En primer lloc, l'ordenament jurídic (article 203.1 del Codi Penal) sanciona a qui entri en contra de la voluntat del seu titular al domicili d'una persona jurídica o en un establiment mercantil o obert al públic fora de les seves hores d'obertura.
Cal tenir en compte en aquest sentit el mateix que s'ha assenyalat a l'apartat referent al registre domiciliari, amb l'única diferència que és convenient que estigui/n present/s els i les responsables de l'organització o organitzacions que facin ús del local. En tot cas, un cop més hem d'assenyalar que haurem d'estar al cas concret de cara a determinar la nostra conducta.

III LA LEGISLACIÓ ANTITERRORISTA

3.A. INTRODUCCIÓ

Tot l'exposa't als blocs anteriors estava orientat a l'actuació de l'Estat davant delictes comuns o activitats ciutadanes d'exercici de drets cívics (manifestació, etc.). Juntament amb aquesta regulació, a l'Estat espanyol hi conviu la legislació antiterrorista, que permet a l'Estat augmentar les seves potestats ens supòsits que, a priori, són considerats excepcionals, amb una major (i gairebé sempre abusiva i injustificada) limitació dels drets individuals.

Aquestes mesures tenen la seva base a l'article 55.2 de la Constitució de l'Estat espanyol:

"Una Llei Orgànica podrà determinar la forma i els casos en què, de manera individual i amb la necessària intervenció judicial i l'adient control parlamentari, els drets reconeguts als articles 17, apartat 2, i 18, apartats 2 i 3, poden ser suspesos per a persones determinades, en relació amb les investigacions corresponents a l'actuació de bandes armades o elements terroristes".

Aquesta norma fa referència a la possibilitat que el legislador o legisladora, en aquests supòsits, pugui modificar el temps màxim de detenció, la inviolabilitat del domicili i el secret de les comunicacions que regeixen amb caràcter general. Com veurem, les lleis orgàniques que han desenvolupat aquest article han anat molt més enllà del que la pròpia norma constitucional permet.

S'han fet successives lleis de desenvolupament de la norma constitucional (Decret Llei de Seguretat Ciutadana de 1979, la Llei Orgànica 9/84, la Llei Orgànica 3/88), que en alguns casos han hagut de ser modificades per ordre del Tribunal Constitucional, que ha considerat que les seves previsions excedien del que està permès constitucionalment. La present regulació (que es pot trobar a les versions consolidades del Codi Penal i de la Llei d'Enjudiciament Criminal) és la que desenvoluparem als següents epígrafs.

3.B. A QUI SE LI APLICA?

Si ens atenem al que diu textualment el Codi Penal al seu article 571

seran considerats terroristes:

"Els que pertanyen, actuant al servei o col•laborant amb bandes armades, a organitzacions o grups la finalitat dels quals sigui la de subvertir l'ordre constitucional o alterar greument la pau pública..."

Tot i això, la jurisprudència i les successives reformes legals han ampliat l'àmbit d'aplicació de les normes antiterroristes a moltes altres persones. Així sorgeix la figura del terrorista individual que no pertany a cap grup (article 577 del Codi Penal) o totes les aplicacions concretes de la legislació antiterrorista a casos que clarament entren dins de l'àmbit de la desobediència civil, de recolzament moral o ideològic o de simple coincidència amb les finalitats polítiques d'algun grup armat o sense necessitat de cap vincle, aplicant aquestes mesures a un important nombre d'activitats relacionades amb l'activisme social i l'enfrontament amb l'Estat en qualsevol de les seves formes (incloent les més pacífiques imaginables).

Així ens trobem amb casos com un dels joves de Torà a qui al 2003 es va imputar de pertinença a una "organització terrorista d'índole anarquista"; als "3 de Gràcia" qui es va acusar de pertànyer a un grup terrorista al•legant la seva participació en un Casal Popular de la seva localitat; el cas de Núria Pòrtulas, acusada de donar suport a "perillosos terroristes anarquistes italians" o els sindicalistes Cándido i Morala, que pels actes realitzats per altres treballadors durant un vaga a la Naval de Xixón se'ls va aplicar el mateix tractament que l'anomenada "kale borroka".

Per tant, no està de més que coneguem, per la nostra activitat sindical o activista, les conseqüències generals que, a nivell de procés, se segueixen si se'ns considera autors o autores d'un delicte de terrorisme.

3.C. QUÈ SUPOSA L'APLICACIÓ DE LA LEGISLACIÓ ANTITERRORISTA?

1r El període de detenció pot durar 48 hores més que se sumen a les 72 hores habituals previstes per una detenció (és a dir, el termini màxim sense portar a la persona detinguda davant d'un Jutge o Jutgessa és de cinc dies). Per fer-ho, la policia que té detin-

guda la persona només ha de sol•licitar una autorització judicial durant les primeres 48 hores de detenció que el Jutge o Jutgessa haurà de contestar afirmativament en les següents 24 hores. El termini va arribar a ser de 7 dies fins a la Sentència 199/1987 del Tribunal Constitucional.
La incomunicació però la pot allargar la jutgessa fins a 13 dies. Podrien ser 5 dies màxim d'incomunicació amb detenció i fins a 8 dies més d'incomunicació a la presó, quan s'està en situació de presó provisional (és a dir, 13 dies sense poder-ho comunicar a ningú, sense poder ser assistida per un advocat de confiança, etc).

2n Les persones detingudes estaran sota un sistema d'"incomunicació" (també ha de ser autoritzat judicialment, encara que l'autoritat governativa pot decretar-la essent o no ratificada pel poder judicial en les següents 24 hores). Durant aquest temps no podran sol•licitar que es comuniqui als i les seves familiars ni a una tercera persona el fet de la seva detenció ni el lloc on es troba.

3r Les persones detingudes sota aquesta legislació no podran ser assistides per un advocat o advocada de la seva confiança, sinó que obligatòriament se'ls en designarà una lletrada d'ofici per tots els tràmits (declaració, etc) que es facin durant el període de detenció.
De la mateixa manera, les persones detingudes no tenen el dret, que si assisteix a la resta de supòsits de detenció, de reunir-se en privat amb l'advocat o advocada designada d'ofici després de la pràctica de l'acte de la declaració.

4rt En aquests casos el Jutjat competent no serà el d'instrucció del lloc on s'hagi realitzat la detenció, sinó que en tot cas seran els Jutjats Centrals d'Instrucció, amb seu a Madrid i que depenen de l'Audiència Nacional (el tribunal substitut del Tribunal d'Ordre Públic franquista).

5è En cas que es decreti la llibertat provisional de la persona processada, d'acord amb l'article 503 de la Llei d'Enjudiciament Criminal, el Jutge o Jutgessa podrà suspendre aquesta mesura automàticament només amb la interposició de recurs a la decisió per part del ministeri fiscal.

6è En casos d'"excepcional o urgent necessitat" es pot procedir al registre del domicili on s'amaguin les persones detingudes per terrorisme i l'ocupació dels efectes que s'hi trobin i que tinguin relació amb l'activitat delictiva, sense necessitat que hi hagi una ordre judicial per realitzar-lo. Tot i això, res no eximeix la policia de respectar totes les garanties que regeixen pels casos de registre domiciliari a les quals ja hem fet referència al Bloc III. Però a la pràctica aquestes garanties no s'acostumen a tenir en compte. Tot sovint, recolzant-se en aquest supòsit, s'han produït els coneguts "pentinats de zona" amb registres indiscriminats d'habitatges d'un determinat barri o perímetre de la ciutat.

7è Des de la LO 4/1998, es permet que, sense necessitat d'intervenció judicial (el Jutge o Jutgessa només podrà ratificar o suprimir la mesura en el termini de 72 hores des de que va ser acordada), el ministeri fiscal o l'autoritat Governativa, decretin l'observació postal, telegràfica o telefònica de les persones processades, restringint així el dret fonamental al secret de les comunicacions. La peculiaritat d'aquesta situació és que en aquest cas es permet intervenir tant la correspondència o comunicacions de les persones processades com d'aquelles de les que "es serveixin per a les seves finalitats delictives" (per exemple, el telèfon d'un bar des d'on van trucar o la correspondència de persones que es relacionin amb la processada) essent possible que aquesta mesura afecti a persones que ni tan sols estan acusades de cap tipus d'activitat delictiva.

3.D. LA TORTURA

Tot i que l'Estat espanyol és membre de diversos instruments internacionals de prevenció i persecució de la tortura, nombroses organitzacions tant no governamentals (Amnistia Internacional, l'Associació Memòria Contra la Tortura, etc.), com de caràcter intergovernamental, han manifestat en reiterades ocasions que existeix una pràctica generalitzada d'aplicació de tortures als centres de detenció i penitenciaris de l'Estat espanyol.

La llarga durada del termini de detenció, juntament amb la situació

d'incomunicació que es dóna quan s'aplica la Legislació Antiterrorista, són un marc idoni per aplicar, per part de les Forces de Seguretat de l'Estat, pràctiques de tortura i pressió sobre les persones detingudes i, de fet, sembla lògic que determinades normes de les exposades anteriorment, que faciliten la "indagació del delicte" per part de la policia, estiguin pensades precisament per flexibilitzar els controls (com per exemple l'assistència per part d'un advocat o advocada de confiança) que suposen un obstacle per a aquest tipus de pràctiques.

En aquest sentit és destacable l'Informe del Comitè de Drets Humans de les Nacions Unides de 31 d'octubre de 2008, que estableix una sèrie de recomanacions a l'Estat espanyol amb la finalitat de prevenir aquest tipus de pràctiques (supressió de la incomunicació de les persones detingudes, limitació del termini de detenció, restricció del concepte de terrorisme, etc.) totes estretament relacionades amb la Legislació Antiterrorista. El comitè fa seves les conclusions de la Coordinadora per la Prevenció de la Tortura, que agrupa 44 organitzacions de tot l'Estat i que xifra en 5.032 els casos de tortura durant el període comprès entre el 2001-2007 (durant els governs del PSOE i el PP), a raó de gairebé 720 casos a l'any. Per la seva part el govern de Zapatero no reconeix una incidència superior de tres casos anuals.

3.d.1. Què s'entén per "tortura"?

La Convenció Internacional contra la Tortura de 1984 definia la tortura com "tot acte mitjançant el qual s'infligeixi intencionadament a una persona dolors o patiments greus, ja siguin físics o mentals, amb la finalitat d'obtenir d'ella o d'un tercer informació o una confessió, de castigar-la per un acte que hagi comès, o d'intimidar o coaccionar aquesta persona o unes altres, o per qualsevol raó basada en qualsevol tipus de discriminació, quan aquests dolors o patiments siguin infligits per un funcionari públic o altra persona en l'exercici de les seves funcions públiques, a petició seva, o amb el seu consentiment o aquiescència".

Com és natural, l'Ordenament Jurídic de l'Estat espanyol condemna en diversos apartats aquest tipus de conductes i, tot i que és el ma-

teix Estat el subjecte que, per definició, practica la tortura, és rellevant que coneguem la regulació concreta d'aquests supòsits.

3.d.2. On es regula?

Trobem la regulació de la tortura als articles 174 i 175 del Codi Penal. En ells es castiga l'activitat de les autoritats o funcionaris públics que abusin del seu càrrec i provoquin patiments físics o mentals o disminueixin les seves facultats de coneixement, discerniment o decisió, atemptin contra la seva integritat moral per obtenir una confessió o informació d'una persona o castigar-la per qualsevol fet. S'inclouen expressament en aquest supòsit els i les funcionaries de presons o de centres de menors que duguin a terme aquestes conductes (s'entén que és igualment aplicable als Centres d'Internament d'Estrangers i Estrangeres).

3.d.3. Què es pot fer?

Un cop se'ns posi en llibertat o tinguem possibilitat de parlar amb el nostre advocat o advocada o se'ns pasi a disposició judicial, haurem de denunciar els fets immediatament, i si hem estat posades en llibertat després d'haver estat torturades, haurem d'acudir immediatament a un Centre de Salut per sol•licitar un informe mèdic de lesions.

Com hem dit anteriorment, un dels drets que tenim quan estem detingudes és el de ser assistides per un metge o metgessa forense, cosa que podem sol•licitar en qualsevol moment. Tot i això, un cop més, hem d'assenyalar que a la pràctica és molt complicat que la policia ens traslladi de forma immediata, un cop sol•licitat el reconeixement mèdic, i l'espera es podria dilatar en funció dels interessos policials. Per una altra banda, en cas que prevegem que patirem maltractaments a la comissaria, és convenient que ens examini el metge o metgessa forense per poder acreditar que no teníem lesions abans de passar a disposició policial. Després, quan sortim de les dependències policials, haurem de procurar que ens examini un metge o metgessa no vinculat amb les Forces de Seguretat de l'Estat, sense comunicar-li com ens hem fet les lesions per poder així obtenir un informe objectiu.

Si ens trobem amb una situació de tortura i maltractaments, ja siguin físics i/o psicològics, hem de tenir en compte que el que es busca, en general, amb aquestes conductes, es destruir-nos moral i físicament, acabar amb la nostra integritat i desvirtuar la nostra condició de persona.

Per això hem d'intentar mantenir el cap fred i no caure en situacions de pànic. Així mateix, hem de mirar de no perdre la noció del temps ni de la realitat i, sobretot, tenir en compte que tot, abans o després, s'acabarà, per intentar d'aquesta forma a donar-nos ànims per afrontar les tortures. És fàcil dir tot això sense estar patint, però és l'únic consell sensat al qual poder aferrar-nos.

IV CONSELLS PRÀCTICS RELACIONATS AMB LA REPRESSIÓ

4.A. PREPARACIÓ D'UN ACCIÓ (PER EXEMPLE UN PIQUET DE VAGA)

Quan s'hagi de dur a terme una acció determinada és necessari, per la seguretat de tots els companys i companyes que hi han de participar, seguir una sèrie de consells pràctics:

1r Consultar amb un advocat o advocada les possibles conseqüències legals que pugui tenir l'acció concreta que hem decidit fer i quina és la forma més segura, des del punt de vista legal, de dur-la a terme

2n Posar en coneixement de tots les persones participants el telèfon d'una persona que en tot moment serveixi per comunicar tot el que succeeixi durant l'acció i prendre les mesures que siguin necessàries amb la major rapidesa possible

3r Que tots les persones participants coneguin el nom i cognom de l'advocat o advocada que s'encarregarà del seguiment de l'acció. En cas que hi hagi una detenció, en teoria l'advocat o advocada només podrà dur a terme l'assistència de la persona detinguda si aquesta el o la designa, no n'hi ha prou amb què l'advocat es personi al lloc de la detenció, ja que si no hi ha la designa, no el deixaran fer l'assistència i se li designarà una advocada d'ofici. Encara que, a la pràctica, depenent de les situacions, s'ha acceptat la prestació d'assistència per un advocat o advocada designada per familiars i amics o amigues i acceptat per la persona detinguda.

La designa també serveix perquè el lletrat sigui informat d'on és la persona detinguda

4t En cas d'accions que s'hagin de dur a terme a la via pública, abans del dia de l'acció hauríem de, si és possible, visitar el lloc i fer-nos una idea de les seves característiques generals (possibles sortides, transports públics més propers, etc) per preveure els passos a seguir si es produeix una càrrega policial, l'actuació d'esquirols, de matons o de provocadors al servei de la patronal, etc.

En el cas concret dels piquets de vaga s'ha de tenir en compte que l'article 315.3 del Codi Penal preveu penes de presó de tres a quatre anys i nou mesos a les persones que coaccionin (és a dir, facin ús de la violència física) per fer que d'altres iniciïn o continuïn una vaga, sempre que ho facin en grup o d'acord amb d'altres (la pertinença a una organització sindical o a un comitè de vaga pot ser un indici en aquest sentit).

Així mateix, cal saber igualment que l'indicat article del Codi Penal imposa penes de sis mesos a tres anys (o de tres anys a quatre anys i nou mesos, pena superior en grau, si es fa ús de la força, violència o intimidació) a aquells (singularment les empreses) que, amb engany o abús de situació de necessitat, impedeixin o limitin l'exercici del dret de vaga.

4.B. REALITZACIÓ DE CONCENTRACIONS I MANIFESTACIONS

El dret a manifestar-nos es contempla a l'article 21 de la Constitució, enunciat com el dret a reunir-se pacíficament i sense armes. Es desenvolupa a la Llei 9/1983, de 15 de juliol.

4.B.1. S'HA DE DEMANAR PERMÍS PER MANIFESTAR-SE O CONCENTRAR-SE?

Les reunions en llocs públics no tenen en cap cas com a requisit l'autorització administrativa, com diu l'article 3.1 de la llei:

"1. Cap reunió estarà sotmesa al règim d'autorització prèvia"

Tot i que si es realitzen en un lloc de trànsit públic (tant manifestacions com concentracions) serà preceptiu comunicar-les prèviament a l'autoritat governativa corresponent (ja sigui les Institucions catalanes o la Delegació del Govern). En teoria, només és per tal que es prenguin les mesures adients (talls de trànsit, dispositiu policial, etc) a fi que la manifestació o concentració es dugui a terme.

Però de totes maneres cada localitat té maneres de funcionar i no sempre s'ha comunicat o es comuniquen tots els actes al carrer. Moltes vegades això no comporta cap conseqüència. Els termes en que s'ha de fer la comunicació es troben a la Llei Orgànica 9/1983, de

15 de juliol, reguladora del Dret de Reunió (modificada per la LO 9/1999, de 21 d'abril) i es desenvoluparan en l'apartat de la notificació.

Tot i això, la "comunicació" s'ha convertit, de fet, en una petició de permís, gràcies a l'ús que fa l'administració de l'habilitació de l'article 10 de la de reunió i l'article 21.2 de la Constitució, que autoritza a prohibir o proposar una modificació de lloc de celebració o del recorregut de la concentració o manifestació, sempre i quan "puguin produir-se alteracions de l'ordre públic, amb perill per a les persones o béns". Això s'utilitza sistemàticament per impedir la realització de manifestacions que, per qüestions polítiques, no interessa permetre. Davant d'una resolució denegatòria, es pot interposar una acció de tutela del dret fonamental de reunió davant del Tribunal Superior de Justícia de la "comunitat autònoma" competent, que l'haurà de resoldre abans de la data per la qual estava prevista la convocatòria.

A la vegada, existeix un procediment d'urgència mitjançant el qual es pot convocar una manifestació fora dels terminis indicats. Haurem d'invocar la impossibilitat de realitzar la comunicació en els terminis assenyalats per la Llei i s'ha de fer amb una antelació mínima de 24 hores. La resta de requisits establerts s'han de seguir.

Si l'autoritat administrativa vol denegar o canviar el recorregut s'haurà de posar en contacte amb les persones convocants i haurà d'explicar-los clarament quins són els arguments que fa servir. La seva decisió i argumentació es podran recórrer i debatre per la nostra part. L' article 122 de la Llei de la Jurisdicció Contenciosa Administrativa estableix la possibilitat de recórrer la decisió de l'autoritat davant del Tribunal competent en el termini de 48 hores. Es tracta d'un procediment basat en la celeritat, que es resoldrà en uns quants dies, havent de dictar resolució, sempre abans de la data prevista per la manifestació. Es realitzarà una vista oral on les parts exposaran els seus motius i es posaran a la pràctica les proves pertinents. Contra la resolució que es dicti no hi cabrà recurs.

Si les autoritats competents no assenyalen oposició al que s'ha notificat, igual que en el cas de la concentració, a la manifestació hi

haurà d'anar la persona que va comunicar la legalització de la mateixa amb una còpia de la notificació. Aquesta persona, en companyia d'alguna més, haurà d'estar en contacte en tot moment amb el o la Cap de l'operatiu Policial i el o la responsable de la Delegació del Govern.

Si prohibeixen una manifestació, no podrem fer-la?

En cas que la manifestació o concentració no hagi estat autoritzada, el nombre d'assistents determinarà si el cap policial accedirà o no a la seva realització; si hi va molta gent haurem d'imposar el nostre criteri al Cap policial, negociant amb ell el recorregut i la durada de la manifestació, sense que això converteixi la manifestació en legal; es tracta d'una solució de facto pactada verbalment.

quan pot intervenir la policia en una manifestació?

Amb caràcter general són les persones convocants - article 4 de la Llei 9/1983 - de la manifestació o concentració les responsables de mantenir el bon ordre de la mateixa. Per tant, la policia només podrà intervenir en casos molt concrets, previstos a l'article 5 de la mateixa llei. Aquests són:

- Quan siguin il•lícites, o sigui, que hagin estat prohibides
- Quan s'alteri l'ordre públic amb perill per a persones i béns
- Quan es faci ús d'uniforme paramilitars entres les persones manifestants

En aquests casos, la policia podrà al•legar aquestes circumstàncies per dissoldre la manifestació, prèvia comunicació d'aquesta mesures a les persones convocants (aquest últim requisit no s'acostuma a complir, emparant-se en l'existència d'una necessitat urgent de dissolució). En moltes ocasions la dissolució es du a terme sense al•legar en cap moment cap circumstància o, sinó, després es recondueix l'acció a "alteracions de l'ordre públic", supòsit ampli que permet una gran arbitrarietat.

En cas de dissolució de la concentració o manifestació, podrem interposar accions contra les forces policials per vulneració del nostre

dret de reunió, on seran molt rellevants fets com la proporcionalitat de l'acció policial.

4.b.2 Notificació de la concentració o manifestació?

Quin és el procediment de notificació?

No existeix un model de notificació de caràcter oficial, i el que es proposa aquí és fruit de les modificacions efectuades per via jurisprudencial, que ha anat afegint i establint nous requisits. Està dirigit principalment a concentracions que es realitzen en ciutats grans. Els requisits de contingut mínim apareixen establerts a l'article 9 de la Llei Orgànica 9/1983. El contingut proposat és el següent:

- Data i hora prevista per la concentració
- Nombre estimat de persones que hi aniran
- Temps que previsiblement durarà
- Notificar a l'escrit de comunicació que es comptarà amb un servei d'ordre i que s'adoptaran les mesures de seguretat adients a les dimensions de la concentració comunicada
- Comunicar si es farà ús d'algun dispositiu de so d'envergadura (per exemple un equip de so en una camioneta, o es col•locarà un escenari) i les característiques del mateix. Aquesta matèria es competència dels ajuntaments. La llei preveu que és l'autoritat governativa (estatal o autonòmica) qui li ha de comunicar; és preferible que fem arribar a l'ajuntament un altre escrit, adjuntant una còpia de la notificació de la concentració o manifestació
- Motiu o motius de la convocatòria de la concentració

A més a més:

- La notificació l'haurà de signar una persona física, que es farà responsable de la mateixa, encara que es faci en nom d'una organització
- El recorregut que realitzarà la manifestació o ubicació de la concentració. Juntament amb el recorregut (o ubicació) principal; es convenient assenyalar dos recorreguts alternatius

Si no es vol córrer amb el risc que es denegui el recorregut principal

i se n'autoritzi un dels secundaris (si aquests no són els que volem), es pot sol•licitar, com a espais secundaris, llocs que puguin crear unes dificultats més grans en relació a la circulació i el trànsit de la ciutat.

Què passa si no notifiquem una concentració?

Si no es realitza l'esmentada notificació, en el cas de ser una concentració que no obstaculitza el trànsit s'hauria de poder fer. Tot i això, si hi assisteixen més de 20 persones, hi ha una pancarta, es criden consignes, etc., les forces i cossos de seguretat de l'Estat tenen habilitació legal suficient per dissoldre-la i prendre la filiació de totes les persones que hi participen, arribant, fins i tot, a poder detenir totes les que es trobin en aquest acte, per participació en concentració il•legal, a més de les respectives sancions administratives que el fet pot comportar.
L'actuació de la policia sempre va en funció de la dinàmica de cada localitat.

Qui és el o la responsable de la concentració o manifestació?

La persona convocant de la concentració o manifestació (persona física que ha donat les seves dades a la notificació) ha d'estar a la concentració amb la còpia de la notificació. Aquesta persona és la que en tot moment pot dirigir-se al o la Cap de l'operatiu policial, si existeix aquest operatiu. Mai no hem de dirigir-nos als i les simples agents integrants de l'operatiu policial, perquè no tenen la condició d'interlocutors o interlocutores vàlides per prendre cap decisió sobre la concentració.

Si sorgeixen problemes o es produeixen aldarulls durant la concentració, la persona convocant serà directament responsable dels danys produïts, ja que com a convocant es fa responsable del que pugui succeir durant el seu transcurs. Si la notificació es fa en nom del Sindicat, serà responsable el mateix, i en el seu nom la persona física que hagi demanat el permís.

I si ningú no ha convocat la concentració o manifestació?

En cas que no hi hagi persona convocant de la concentració, les autoritats faran responsables de les possibles conseqüències que es puguin derivar de la mateixa, a les persones que hagin estat identificades abans, durant o després de la concentració, pels voltants de lloc on s'ha realitzat aquesta.

4.b.3. Altres qüestions d'interès

Quan anem a una concentració o manifestació sempre hem de tenir en compte les següents consideracions:

- **En base a la Llei Orgànica 4/1997, de 4 d'agost, la Llei de vídeo vigilància):** Haurem de ser conscients que ens poden estar gravant en tot moment i que després aquestes imatges es podran utilitzar, com així ho recull la llei, per demostrar la participació en els fets objecte de gravació. Per això no hem d'anar vestides de forma molt cridanera o destacar en excés. Tota persona interessada podrà exercir els drets d'accés i cancel•lació de les gravacions en les quals raonablement cregui que hi és.

- **L'existència de possibles subjectes provocadors:** Una altra dada a tenir en compte són els possibles agents de la policia o provocadors que, fent-se passar per manifestants, intentin provocar situacions de tensió innecessària i després es dediquin a detenir les persones a qui han aconseguit "enganyar". No ens hem de deixar emportar per situacions que no tinguem clares i, si ho fem, hem d'estar en tot moment acompanyades de gent coneguda.

- **Gravar o fer fotos a la policia:** Si algun manifestant està gravant o fent fotografies, la policia pot sol•licitar que li doni la càmera de fotos o de vídeo per comprovar si a la imatges s'hi poden identificar policies. Sovint la policia acostuma a confiscar el carret íntegre o esborrar o retirar la memòria de la càmera per eliminar aquestes imatges. És recomanable que les gravacions es realitzin amb la major discreció possible i que, davant de la possibilitat que ens retirin l'instrument de gravació o la càmera de fotos - típic d'una càrrega

policial - intentem ocultar-ho o, com a mínim, li canviem el carret, la cinta o la targeta de memòria, ja que les imatges poden ser útils posteriorment.

4.C. QUÈ FER EN CAS DE DETENCIÓ D'UN COMPANY O UNA COMPANYA?

Quan es produeixi la detenció d'un company o companya, l'actitud de les persones que no han estat detingudes pot ser de gran utilitat per evitar-li problemes.
En primer lloc donarem unes pautes generals de comportaments per aquests casos i després plantejarem la possibilitat d'interposar un "Habeas Corpus".

4.c.1. Consells pràctics en cas de detenció

Quan presenciem una detenció hi haurà una sèrie d'elements que hem de tenir en compte:

1r Assegurar-nos que la persona detinguda sàpiga qui és l'advocat o advocada: si la detenció es produeix durant una acció en què s'ha previst que un advocat o advocada faci el seguiment de la mateixa, haurem d'intentar comunicar a la persona detinguda el nom i cognoms en condicions de seguretat. Recordem que si no hi ha designa el més probable és que l'assistència lletrada s'hagi de dur a terme per un o una professional del torn d'ofici.

2n Esbrinar en quines dependències policials ha estat conduïda la persona detinguda: si la detenció la realitzen els antidisturbis, depèn de la localitat, la persona detinguda serà portada a la comissaria o a un centre especial de detenció. El fet de saber el lloc de detenció pot ser important de cara a què l'advocada hi pugui anar aviat i així reduir el màxim possible el temps de la detenció. Si la situació no és de molta tensió podrem preguntar-li a algun membre del dispositiu policial.
En algunes localitats hi ha una única comissaria, per tant, no hi haurà dubte.

3r Posar en coneixement de l'advocat o advocada la detenció: repetim que el realment important és que la persona detinguda conegui

el nom i cognoms de l'advocat. També és aconsellable que li comuniquem ràpidament a l'advocat la detenció per tal que estigui atent i pugui donar-nos alguna indicació en el moment; per això haurem d'intentar trobar-nos amb ell i exposar-li el succeït amb el màxim de dades possibles.

4t Comunicar a les persones properes de la detinguda la circumstància de la seva detenció: ho acabarà fent la policia, però sempre és millor que se n'assabentin per nosaltres. Com és natural haurem d'intentar transmetre tranquil•litat i explicar que estem treballant per tal que la persona detinguda sigui posada en llibertat el més aviat possible, sense necessitat d'entrar en els detalls del que ha passat.

5è Vigilància dels objectes personals de la persona detinguda: si la persona detinguda portava bossa o motxilla, haurem de vigilar què passa amb aquestes pertinences i, en cas que pugui fer-se amb seguretat, si la policia no les ha vist, recollir-les i guardar-les, per evitar que siguin utilitzades posteriorment.

6è Campanyes de suport: un cop passats els primers moments, quan tinguem totes les dades necessàries i amb el consens i supervisió d'una advocada, podrem iniciar una campanya de suport a la persona detinguda, que haurà de ser més forta com més duri la detenció. No oblidem que l'acusació a la qual s'enfrontarà la persona detinguda (excepte si existeix una acusació particular) serà determinada exclusivament pel ministeri fiscal (no per la policia), que depèn en última instància del Govern, fet pel qual s'ha de demostrar que una acusació greu tindrà un cost polític. Dins d'aquesta matèria distingirem:

- Denúncies a la policia: si hi ha hagut alguna actuació irregular durant la detenció, un maltractament o un abús, haurem de, d'acord amb el que exposarem al Bloc VI, interposar denúncia contra la policia davant del Jutjat de Guàrdia o del ministeri fiscal. Es necessari recollir totes les dades de les persones que hagin vist la detenció i que puguin realitzar la denúncia (no és necessari que la faci la víctima dels maltractaments). A la vegada, aquelles que no hagin estat detingudes s'hauran de personar al centre mèdic més

proper amb la finalitat d'obtenir un informe de lesions per acompanyar la denúncia. De la mateixa manera hem de fixar-nos en tots els elements (número d'identificació si està a la vista, aspecte extern, uniforme, etc) que puguin servir per identificar els agents que han dut a terme la detenció.

- Campanya pública: donar a conèixer a través de tots els mitjans que estiguin al nostre abast el fet de la detenció i les irregularitats que en ella hi ha hagut. Hem de ser molt curoses per no realitzar manifestacions que puguin agreujar la situació de les persones detingudes i és recomanable que un advocat o advocada revisi els comunicats públics que es facin.

- Mobilitzacions de suport: depenent de cada cas hi haurà activitats més o menys recomanables per les circumstàncies de la persona detinguda. Aquí és preceptiu, a més de conèixer amb precisió la situació específica de la persona detinguda, comptar amb un permanent assessorament lletrat.

4.c.2. El procediment d'habeas corpus

S'anomena "Habeas Corpus" el procediment sumari pel qual se sol•licita que una persona detinguda il•legalment sigui posada a disposició del Jutge o Jutgessa perquè valori aquesta circumstància a l'hora d'una possible posada en llibertat. A aquests efectes, d'acord amb l'article 1 de la Llei Orgànica 6/1984, de 24 de maig, reguladora del procediment d'Habeas Corpus, tindran la consideració de persones detingudes il•legalment:

-Les que ho siguin per una autoritat, agent de la mateixa, funcionari públic o particular, sense que concorrin els supòsits legals, o sense que s'hagin complert les formalitats previngudes i requisits exigits per les lleis

-Les que estiguin il•lícitament internades en qualsevol establiment o lloc

-Les que ho estiguessin per un termini superior a l'assenyalat per

les lleis

-Les privades de llibertat a les qual no els siguin respectats els drets que la Constitució i les Lleis Processals garanteixen a tota persona detinguda

Aquest procediment pot ser sol•licitat per la persona detinguda a la mateixa comissaria, els seus parents (pare, mare, fills i filles, germans i germanes, parella), pel representant legal del o de la menor o incapacitat, el ministeri fiscal i el o la Defensora del Poble. Es pot fer de forma oral o escrita, havent de constar les dades del o de la sol•licitant, de la persona detinguda, el lloc de la detenció, l'autoritat que custòdia la detinguda i el motiu pel qual se sol•licita. S'ha de fer al Jutjat d'Instrucció competent per raó de territori o en qualsevol altre, si no es conegués el lloc on està la persona detinguda. El Jutge o Jutgessa ha d'escoltar la persona detinguda, el seu advocat o advocada, el o la Fiscal i l'autoritat que du a terme la detenció, i practicar les proves proposades en un termini de 24 hores.

L'autoritat judicial haurà de resoldre a través d'auto motivat, en què acordi la continuació de la detenció, la modificació de les condicions, la posada a disposició judicial o la posada en llibertat.

Molt sovint, la interposició d'un "Habeas Corpus" pot ser contraproduent, perquè no suposa una posada en llibertat de la persona detinguda i, en cas de no resoldre la jutgessa que la detenció ha estat il•legal (fet que succeeix en la majoria dels casos), pel fet de suposar l'acusació d'una actuació delictiva cap a l'autoritat policial que ha dut a terme la detenció, pot provocar conseqüències negatives per a la persona detinguda. Tot i això, és un instrument útil en cas de detencions que es prolonguin per damunt del període màxim permès o en les que existeixin indicis que algun dret de la persona detinguda (per exemple l'assistència lletrada) no està essent respectat. En qualsevol cas abans d'interposar un "Habeas Corpus" haurem de consultar una advocada.

4.D. LA VÍDEO VIGILÀNCIA

Cal recordar que, des de la Llei 4/1997de vídeo vigilància (a la qual

hem fet referència abans), la policia està habilitada per col•locar càmeres fixes i mòbils, en llocs públics, oberts (per exemple, el carrer) o tancats, i pot fer ús de les imatges obtingudes en posteriors procediments sancionadors (de caràcter penal o administratiu). No es podran efectuar filmacions a l'interior d'habitatges o locals sense autorització del seu titular.

L'autorització per a la col•locació de càmeres fixes ha de provenir del Delegat o Delegada del Govern de Catalunya (o de l'organisme autonòmic en els supòsits que tingui transferida aquesta competència), previ informe d'una comissió autonòmica presidida pel President del Tribunal Superior de Justícia. No és imperatiu autoritzar la col•locació sempre que se sol•liciti, i s'haurà de fer referència a motius que ho justifiquin de manera suficient (protecció d'edificis i instal•lacions públiques, contrastar infraccions a la seguretat ciutadana, etc), encara que a la pràctica s'acostuma a autoritzar la col•locació de la totalitat de les càmeres sol•licitades.

En el cas de les càmeres mòbils el grau d'arbitrarietat és més gran. La direcció provincial de la policia autoritza unilateralment el seu ús, tot i haver de donar trasllat de l'autorització a la citada comissió en un termini de 72 hores.

La presència de càmeres fixes ha de ser informada públicament, encara que no s'assenyali la seva ubicació concreta ("Zona sotmesa a vídeo vigilància").

Podrem sol•licitar que s'esborrin aquelles imatges en les quals apareguem, encara que a la pràctica aquest dret no és molt efectiu perquè l'autoritat que custòdia el suport físic de la gravació es pot negar a esborrar-les al•legant perill per la seguretat de l'Estat.
Així, i per precaució, depenent del tipus d'acció que es tracti, hem de tenir cura en no vestir roba molt cridanera o fàcilment identificable per intentar dificultar la nostra posterior identificació.

V EL PROCEDIMENT JUDICIAL

5.A. ESTRUCTURA DEL PROCÉS PENAL: ELS DELICTES

Si una denúncia contra nosaltres prospera (és a dir, si la policia ens posa a disposició judicial i aquesta considera que hi ha indicis suficients de delicte) ens enfrontarem a un procediment judicial. El procés té diverses fases:

5.a.1. Instrucció

La du a terme una Jutgessa o Jutge especialitzat (el Jutge d'Instrucció) que s'encarrega de **realitzar les indagacions** necessàries per determinar si hi ha hagut o no delicte, qui són els seus presumptes autors o autores i quina és la qualificació concreta dels mateixos. Així, pot prendre totes les mesures d'investigació que consideri oportunes o que sol•licitin les parts (inspeccions oculars, declaració de testimonis, declaració de processats, etc.) i té a la seva disposició la policia judicial per dur-les a terme.

Durant aquest període (en el que encara no s'ha fet el judici i, per tant, la persona processada es continua considerant innocent) es podrà decretar la presó provisional de la persona processada, sempre que se l'acusi de fets que comportin una pena de presó de més de dos anys o de menys d'aquest temps si es té antecedents penals no cancel•lats (és a dir, en els supòsits de què, en cas de produir-se una condemna, s'ingressaria a presó sense possibilitat de suspensió o substitució de la pena), hi hagi indicis suficients per suposar autora dels fets a la persona processada i s'aconsegueixi evitar un "racional indici de fuga", la destrucció o ocultació de proves o que es malmeti algun bé jurídic de la víctima. El temps que es passi en presó provisional (com a màxim dos anys per delictes que comportin pena de més de tres anys i un si és per menys) es descomptarà del que hagi d'acomplir posteriorment en el cas que recaigui sentència condemnatòria.

Si no es decreta la presó provisional, la persona processada es trobarà en situació de llibertat provisional, per la qual la Jutgessa, atenent a les característiques del cas, podrà imposar o no una fiança. Fins a la celebració del judici la persona en llibertat provisional potser que hagi d'anar periòdicament a signar al jutjat per compro-

var que no s'ha produït una fuga.

Un cop practicades les diligències d'investigació oportunes, el Jutge d'Instrucció, pot o decretar el sobreseïment de la causa (si creu que no hi ha delicte o que la relació de la persona processada amb el mateix no existeix) o bé traslladar les actuacions al jutge o tribunal competent per resoldre l'assumpte (que serà sempre diferent del que hagi fet la instrucció, en teoria per garantir la imparcialitat de la Jutgessa i perquè no tingui una opinió prejutjada de l'assumpte).

5.a.2. Fase intermèdia

Aquesta fase comença amb les qualificacions de les parts (típicament ministeri fiscal, defensa i acusació particular si n'hi hagués). Les qualificacions són escrits on cada part especifica quins fets considera que han succeït, com els qualifica legalment (quin delicte és, quines circumstàncies atenuants i agreujants concorren, etc) i proposa mitjans de prova que considera adients per demostrar la seva versió dels fets. El jutjador admetrà o denegarà les proves, en funció de si les considera o no rellevants per a la resolució del procés, i prendrà les mesures escaients per tal que es practiquin.

5.a.3. Judici oral

És un acte públic en què es practiquen les proves que s'han proposat anteriorment i les parts realitzen les al•legacions que consideren oportunes de cara a aconseguir una resolució judicial favorable, tot realitzant una nova qualificació (coincident o diferent a l'anterior) dels fets i sol•liciten que la sentència tingui un contingut concret.

Les proves rellevants per determinar la responsabilitat penal són, amb caràcter general, únicament les practicades durant la fase de judici oral. Tot i això hi ha pràctiques judicials (lectura de declaració realitzada durant les diligències prèvies, etc.) que poden fer que fets anteriors siguin incorporats a la càrrega probatòria del judici.

5.a.4. Sentència

És la resolució judicial que determina de quins fets es considera cul-

pable la persona imputada, estableix la qualificació penal d'aquests (quin delicte és) i se li imposa la condemna ja sigui de presó, de multa o d'un altre tipus. La sentència ha de ser congruent amb les qualificacions de les parts i les seves peticions definitives al judici oral.

5.a.5. Fase de recurs

Quan alguna de les parts no està conforme amb la sentència, pot interposar, amb caràcter general, dos tipus de recursos: ordinari d'apel•lació, amb què es busca que un altre òrgan judicial superior torni a enjudiciar el cas i pot pronunciar-se sobre totes les qüestions que s'han plantejat durant el procés; o extraordinari de cassació, que es porta al Tribunal Suprem, només per unes causes taxades a la llei (típicament infracció de llei o trencament de forma) i en ell el Tribunal no pot entrar en totes les qüestions del procés sinó només sobre el motiu al•legat.

Durant totes aquestes fases, la persona que estigui en una situació de llibertat provisional o presó provisional podrà veure revisada la seva condició totes les vegades que sigui necessari, perquè hagin canviat les circumstàncies que motiven la presó o la llibertat. Només quan existeixi una sentència ferma (és a dir, una sentència contra la qual no hi hagi possibilitat de recurs) la presó provisional passarà a ser presó en compliment de la pena.

5.B. ALTRES PROCEDIMENTS JUDICIALS PENALS: EL JUDICI DE FALTES

El procés que hem resumit en el punt anterior és el procediment ordinari. Existeixen altres procediments amb alguns matisos com l'abreujat, per delictes que comporten penes de menys de nou anys de presó i que tenen algunes especificitats, o també l'enjudiciament ràpid d'alguns delictes.

El més significatiu dels procediments, més enllà de l'ordinari, és el judici de faltes. Les faltes són infraccions lleus de l'ordenament jurídic que, si bé tenen caràcter penal (no com les infraccions administratives, que es ventilen davant del poder executiu i no el judicial, on només es revisa la seva legalitat), tenen previstes sancions d'una entitat considerablement menor, habitualment multes i localització

permanent.

El judici de faltes és un procés en què la pràctica totalitat dels tràmits es realitza oralment i la persona denunciada pot actuar sense assistència lletrada (encara que pot fer-ho si així ho desitja, acompanyada d'un advocat). El Jutge o Jutgessa podrà dictar sentència a l'acabar el mateix acte del judici oral, que es podrà dur a terme, fins i tot, de forma immediata a la presentació per part de la persona ofesa de la denúncia davant de l'òrgan judicial. Els judicis de faltes són encausats amb caràcter general pels Jutjats d'Instrucció (els mateixos que es dediquen a la investigació dels delictes).
Entre les faltes més destacades hi ha: deslluïment de béns inmobles (pintades), danys de menys de 400 euros, desobediència lleu a l'autoritat, etc.

5.C. ELS NOSTRES DRETS EN UN PROCEDIMENT PENAL

En cada cas concret s'haurà de consultar un advocat o advocada per saber quina és l'estratègia que més ens convé tenint en compte les nostres característiques particulars. Encara que, en el marc d'un procés, hi ha una sèrie de drets que podem exercir i que cal conèixer:

1r Dret a l'assistència lletrada: en tot moment tenim dret a ser assessorades legalment per un advocat, de la nostra elecció o d'ofici, si no tenim cap advocada de confiança. L'advocada d'ofici es designa entre les existents en una llista elaborada pel Col•legi d'Advocats i d'Advocades de l'àrea geogràfica on es jutja el procediment.
Les persones que acreditin que no disposen de recursos econòmics suficients tindran dret a l'assistència jurídica gratuïta. Això no passa sempre que l'advocat sigui d'ofici ja que les persones que tinguin recursos econòmics hauran de pagar l'advocat o advocada designat d'ofici.
Juntament amb l'advocada en alguns processos concrets de l'odre penal haurem de tenir, a més, un procurador o procuradora, que exerceix com la nostra representant autoritzada davant dels Tribunals. El procurador, pel que fa referència a torn d'ofici i justícia gratuïta, segueix les mateixes regles que l'advocat o advocada.

2n Dret a no declarar: podem, davant de qualsevol pregunta que pugui incriminar-nos, negar-nos a contestar, en qualsevol fase del procés. Si ho fem, pel fet de ser la persona encausada, no patirem les conseqüències negatives que comporta realitzar un fals testimoni. Són els testimonis els que estan obligats a dir la veritat.

3r Dret a l'última paraula: sempre que se'ns imputi un delicte, a l'acte de judici oral, independentment que sigui el nostre advocat o advocada qui presenti un informe davant de la Jutgessa, tindrem el dret a dir les últimes paraules en la nostra defensa abans que el procés quedi vist per a sentència.

5.D DELICTES QUE HABITUALMENT MIREN D'IMPUTAR-NOS

Dins de l'activitat sindical o de l'activisme social s'acostumen a repetir habitualment determinats càrrecs penals, encara que a cada cas concret s'haurà d'estar a les circumstàncies específiques dels fets, és útil que coneguem, per damunt les característiques generals dels delictes que s'acostumen a imputar amb més freqüència.

5.d.1 Delicte d'usurpació

On es regula?

És més conegut com "okupació"/ "ocupació" i la seva regulació es troba a l'article 245.2 del Codi Penal.

Que s'entén per usurpació?

Com ja s'ha comentat anteriorment, ens referim al que es coneix com "okupació"; així, l'acció típica consisteix en "ocupar" un bé immoble, sense autorització i amb voluntat de permanència.

Què es pretén protegir?

El bé jurídic protegit amb el delicte d'Usurpació són els drets de possessió i propietat, del que formen part essencial les facultats d'ús i gaudi que corresponen amb exclusivitat al titular de l'espai ocupat. Per tal que resulti afectat aquest dret, des de la perspectiva legal, és

imprescindible que la conducta del subjecte actiu es dirigeixi precisament a prendre-li al legítim titular les facultats que deriven del dret de propietat, de manera que es pretengui incorporar l'objecte al propi patrimoni sostraient-lo de l'àmbit del domini del propietari o propietària. Per tal que es produeixi la vulneració del bé jurídic protegit s'exigiria, doncs, l'expropiació al titular, encara que sigui temporal, del contingut juridicoeconòmic del dret de propietat, que es verificarà a través del comportament com si en fos l'amo per part del subjecte actiu.

Aquesta apreciació, exclouria de l'àmbit típic, els anomenats usos temporals il•lícits no dominicals, o sigui, aquells en els quals s'utilitza la cosa temporalment sense consciència d'amo ni intenció d'expropiació al legítim titular.

5.d.2. Delictes d'atemptat, resistència i desobediència greu a l'autoritat

De què es tracta?

Són els delictes que s'acostumen a imputar principalment arran de la participació en les diverses conductes que hem anat descrivint al llarg d'aquesta guia.

On es regula?

La diferencia entre el delicte d'atemptat de l'article 550 del Codi Penal i el de resistència de l'article 556 és molt dèbil.
Podríem dir que la distinció entre un i altre, s'ha basat des de sempre en assignar al delicte d'atemptat una conducta activa i una resistència greu i, en canvi, el delicte de resistència o desobedièn ica greu seria més per una conducta no greu o un comportament de passivitat, més assimilable a les conductes d'acció directa no violenta i resistència passiva.
Es caracteritza per ser sobre l'autoritat o els seus agents, sempre que es trobin exercint les seves funcions.

La Jurisprudència (Sentència Tribunal Suprem 18/03/00) fa referència a la resistència típica com aquella que consisteix en l'exercici

d'una força eminentment física, que suposa el resultat exterioritzat d'una oposició resolta al compliment d'allò que l'autoritat i els seus agents consideren necessari, en cada cas, pel bon desenvolupament de les seves funcions. Així, si aquesta resistència es manifesta de forma activa i arriba als caràcters de greu, entra la figura de l'article 550 del Codi Penal.
Per això, els elements normatius que s'han de tenir en compte són, per una banda, l'activitat o passivitat de la conducta que realitza la persona, i per l'altra, a la major o menor gravetat de l'oposició física de la persona a l'ordre emanada de l'autoritat o els seus agents en l'exercici de les seves funcions.

Quan s'incorre en un delicte de desobediència?

El delicte de desobediència es configura en funció dels següents elements:

a) L'existència d'una ordre o mandat exprés i terminant provinent de l'autoritat competent en l'àmbit de les seves funcions
b) El requeriment formal del compliment fet a la persona destinatària de l'ordre
c) L'oposició clara de la persona requerida

La conducta ha de ser necessàriament intencionada i ha de fer-se amb coneixement de la condició d'autoritat o agent de qui dóna l'ordre, així com del contingut de l'ordre o manament. Els manaments il•legítims, o sigui, que no estiguin recolzats per una norma legal, ja sigui perquè són arbitràriament imperatius o perquè no apareixen revestits de les formalitats exigibles, no estan inclosos al tipus.

L'article 634 del Codi Penal preveu una falta amb motius similars que es distingeix del delicte simplement per l'entitat de la mateixa, és a dir, si la desobediència és greu o lleu. Ens trobem, doncs, davant d'un concepte d'actuació força ambigu i dependrà de com ho plantegem perquè sigui sancionat d'una manera o d'una altra, o que, per què no sigui sancionat de cap manera.

A la vegada, tot sovint, aquesta delicte o falta, entre d'altres, van acompanyat del delicte de lesions de l'article 147 del Codi Penal, quan hi ha lesió i requereix de tractament mèdic o quirúrgic, o la falta de lesions de l'article 617. O també del delicte d'amenaces de l'article 169 del Codi Penal, o la falta d'amenaces de l'article 620.

5.d.3. Delicte de desordres públics.

Què és i on es regula?

Es tracta d'un tipus delictiu bastant inconcret, que sanciona conductes que atemptin contra la "pau pública", circumstància que la jurisprudència ha interpretat com el gaudi normal dels drets. Està previst a l'article 557 del Codi Penal.

Quins requisits té?

Segons el mateix article es necessari que persones que actuïn en grup (mai una sola) i alterin la pau pública, i que a més:

- Causin lesions a les persones
- Produeixin danys a les propietats
- Obstaculitzin les vies públiques o els seus accessos de manera perillosa per les persones que circulin (circumstància que no serà d'aplicació en el cas que es deixin trajectes alternatius i siguin les forces de l'ordre les que tallin la circulació, cosa que es dóna a les manifestacions no comunicades però tolerades)
- Envaeixin les instal•lacions o edificis (el concepte d'invasió comporta a la vegada que es faci ús, per dur-la a terme, de violència o força sobre les coses, no n'hi ha prou en entrar en un edifici. Així mateix, els tribunals interpreten que hi ha força en les coses quan s'accedeix a l'edifici per un lloc diferent al previst per la seva entrada, com per exemple una finestra).

5.d.4. Delicte de danys

Què és i on es regula?

Es tracta de causar violentament un dany en algun bé propietat d'una altra persona o de domini públic (en algunes ocasions es pot veure danyat el mobiliari urbà). Està previst als articles 263 i següents del Codi Penal.

Quins requisits i penes té?

El dany ha de ser superior a 400 euros. En el cas genèric es condemna a una pena multa i s'ha de pagar a part el cost de la reparació, el que és coneix com a responsabilitat civil. Si es tracta de béns de domini públic o que es realitzen els danys per evitar l'actuació de l'autoritat pública o com a venjança per les seves determinacions (entre altres supòsits, amb poca vinculació amb l'acció sindical, com ara la infecció del ramat) la pena és més greu, de presó. Aquesta mateixa pena de presó s'imposa si els danys es produeixen amb incendi o provocant explosions i en la seva meitat superior si es posa en risc la vida de persones per realitzar els danys.

Si el que s'ha danyat de manera greu, ha quedat inutilitzat o s'ha destruït són obres, material d'aprovisionament, mitjans de transport o de transmissió de l'exèrcit o de les Forces de Seguretat de l'Estat (per exemple un cotxe), la pena serà de presó de dos a quatre anys, sempre que el dany superi els 300 euros.

Per danys inferiors a 400 euros existeix la falta de danys, que es regula a l'article 625 del Codi Penal.
I també existeix, a l'article 626 del Codi Penal, un tipus similar als danys que seria la falta de deslluïment de béns inmobles, el que serien les "pintades".

5.E. QUÈ PASSA SI ENS CONDEMNEN?

Encara que hi hagi una sentència en contra que ens condemni, això no suposa que anem a la presó automàticament. Existeixen mecanismes jurídics per a evitar-ho.

Suspensió de la pena

Sempre que sigui el primer delicte que es comet (o els antecedents

penals estiguin cancel•lats), la pena sigui inferior a dos anys i s'hagin satisfet les responsabilitats civils (indemnitzar a la víctima), el Jutge o Jutgessa podrà acordar que l'execució de la pena de presó quedi suspesa durant un termini de dos a cinc anys. Si, durant el període de suspensió, el o la condemnada delinquís, compliria la pena suspesa i, a més, la que correspongui al nou delicte. Si, passat el termini, el subjecte no delinqueix, s'entendrà complida la condemna.

Les persones que duguin a terme actes delictius degut a la seva condició de toxicòmanes podran veure suspeses penes de fins a cinc anys sense el requisit de ser el primer delicte comès. La condició serà que el subjecte es sotmeti a un tractament de deshabituació.

Substitució de la pena

Les penes de presó inferiors a un any es poden substituir per un altre tipus de penes, multa o treballs en benefici de la comunitat, sempre que no sigui un o una "delinqüent" habitual. La substitució es farà a raó d'un dia de presó per dos de multa o de treballs.

Les penes de presó de menys de sis anys a persones que no tinguin la residència legal seran substituïdes automàticament per l'expulsió del territori de l'estat.

Indult

En el pitjor dels casos, quan la nostra condemna sigui ferma i no hi hagi possibilitat ni de suspensió ni de substitució del seu compliment, podrem demanar un indult. Es tracta d'una mesura de gràcia per la qual ens veurem eximits de complir, total o parcialment, la pena que se'ns imposa, encara que continuarem sent considerats culpables dels fets (la qual cosa tindrà conseqüències, per exemple pel que fa a la responsabilitat civil). Es concedeix discrecionalment pel govern (segons la llei de 1870 que el regula) per raons de "justícia, equitat o utilitat pública", conceptes amplis que habiliten l'executiu per comportar-se de forma discrecional en aquesta matèria, és a dir, es tracta d'una decisió política, de manera que no hauríem de posar moltes esperances en ella, a menys que la seva sol•licitud vagi acompanyada d'un recolzament social important que obligui el govern a

prendre aquesta decisió.

La pot sol•licitar el mateix tribunal que ens condemna en sentència (que haurà de realitzar sempre un informe sobre la qüestió) o nosaltres mateixes, els nostres familiars o representants.

5.F PODEM DENUNCIAR NOSALTRES LA POLICIA?

Com es conegut, les activitats que du a terme la policia, en un gran nombre de casos, són igualment constitutives de delicte (lesions, tortures, detenció il•legal, amenaces, coaccions, etc). Encara que molt sovint aquestes denuncies no avancen, poden ser útils com a mesura de pressió i agitació.

És possible que, en determinats moments, ens trobem davant d'una situació d'agressió per part de la policia al carrer, ja sigui durant els transcurs d'una manifestació o d'una càrrega o bé durant un registre o una identificació.

En aquests casos hem d'actuar amb serenitat i sentit comú. Si es presencia una situació d'aquest tipus i es vol intervenir, mai no haurem d'actuar soles i sempre haurem d'anar acompanyades de persones de la nostra confiança.

Si s'és víctima d'aquest tipus d'actuació, haurem d'aconseguir la major quantitat de dades sobre els policies que han intervingut, sense preguntar-los-hi directament, i denunciar-ho de manera immediata davant del Jutjat de Guàrdia; també podrem anar a la Fiscalia, però mai no haurem d'intentar denunciar davant de la mateixa comissaria de policia. Aquestes denúncies tenen la mateixa validesa que les policials. A la denúncia hem d'intentar resumir tota la informació que tinguem, sobretot la que fa referència a la identificació del policia responsable de l'acció.

La denúncia ha d'anar acompanyada d'un informe mèdic de lesions, si n'hi ha, obtingut als serveis d'urgència d'un hospital o centre de salut. En tot cas, moltes de les recomanacions que s'han realitzat pels casos de tortura poden aplicar-se en aquest supòsit.

5.G. EL PROCEDIMENT ADMINISTRATIU SANCIONADOR

En aquest capítol hem fet referències a les sancions penals, que són les més greus amb què ens podem trobar. De diferent naturalesa són les sancions administratives, imposades pel poder executiu sense intervenció del poder judicial (que només podrà entrar a revisar-les posteriorment) i que estan previstes per les infraccions de la llei més lleus.

Aquestes sancions mai no podran implicar directament ni indirectament la privació de llibertat (article 25 de la Constitució), en general suposaran multes i limitació de drets (retirada del carnet de conduir) i en el seu procediment no existeix l'obligació d'actuació d'un advocat o advocada, encara que sempre serà recomanable actuar sota el seu assessorament, atès que en moltes ocasions la sanció acabarà essent aplicada o no en funció de circumstàncies formals (com ara l'incompliment de terminis).

El procediment sancionador està previst al títol IV de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú. En el marc del mateix ens assisteixen determinats drets, amb menys força garantista que en els processos penals. L'article 135 diu que els drets de la presumpta responsable són:

- Ser informada dels fets que se li imputen, de les infraccions que tals fets puguin constituir i de les sancions que, en el seu cas, se'ls poguessin imposar, així com de la identitat de l'instructor, de l'autoritat competent per imposar la sanció i de la norma que atribueix aquesta competència

- Formular al•legacions i fer ús dels mitjans de prova que consideri pertinents

- La resta de drets reconeguts a l'article 35 de la mateixa llei

Encara que al dret administratiu regeixi el principi general de presumpció d'innocència, segons l'article 137, aquest es veu molt matisat pel fet que el que certifiquin els funcionaris públics amb caràcter

d'autoritat (la policia, que acostuma a ser precisament qui inicia el procediment de sanció) tindran caràcter de prova sense necessitat d'acreditar la seva veracitat, havent de demostrar, la persona a qui es pretén sancionar, la manca de veracitat del seu contingut.

Dins de la regulació del procediment administratiu sancionador hi trobarem també el Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat de Catalunya.

I dins de la regulació de sancions hi són les popularment conegudes "Ordenances de Civisme" i les Ordenances de Neteja, que són de rang municipal, i que preveun sancions per fets com encartellar, ocupar la via pública sense permís, etc.

VI LA PRIVACIÓ DE LLIBERTAT

Encara que aquesta guia està concebuda com un instrument essencialment pràctic, que pretén donar unes nocions generals sobre com actuar davant les activitats repressives més comunes, hem considerat important incloure, encara que sigui una mínima referència superficial a les situacions més greus en què l'Estat intervé sobre la vida de les ciutadanes: les privacions de llibertat prolongades.

6.A. ELS CENTRES D'INTERNAMENTS D'ESTRANGERS (CIES)

Es tracta dels centres públics en els quals les persones estrangeres que estiguin mancades de permís de residència o de qualsevol altre títol mitjançant el qual l'Estat espanyol autoritzi l'estança conforme a la llei, són retingudes a l'espera de poder ser expulsades del territori de l'Estat. És a dir, la privació prolongada de la llibertat té com a única justificació la comissió d'una infracció de caràcter administratiu, de la mateixa entitat que una multa de tràfic. Paradoxalment, al no ser formalment una sanció privativa de llibertat, no són aplicables a les persones internes les ja de per si mínimes garanties que s'apliquen a les persones internades en una presó.

Els CIEs es van crear l'any 1985 a través d'una ordre ministerial, és a dir, fins al 1999 (Llei d'estrangeria) estaven mancats de regulació legal. Això, a més de suposar una vulneració dels requisits legals per crear centres d'aquestes característiques (ja que al ser privatius de llibertat s'haguessin hagut de crear a través d'una llei orgànica), va donar un marge d'arbitrarietat molt gran (una manca de regulació reglamentària, com si passés a les presons, que fa que no quedessin clares quines són les atribucions disciplinàries i d'altres tipus de la direcció) pel comportament dels funcionaris estatals, amb violacions constants dels Drets Humans que han estat reiteradament denunciades per organitzacions no governamentals tant de l'estat espanyol com internacionals.

El que succeeix a l'interior dels CIEs (on, recordem, no hi ha persones condemnades per haver comès cap delicte) només s'ha conegut a través de declaracions efectuades per interns una vegada són fora. Les organitzacions no governamentals tenen vedat l'accés a aquests centres. Entre les denúncies més repetides sobre la situació inhumana d'aquestes persones podem destacar:

- L'amuntegament, amb quatre persones convivint en un espai de 3x2 metres quadrats
- L'absència d'intèrprets i les dificultats de comunicació amb l'exterior. A les persones retingudes només se'ls permet fer una trucada en el moment de la seva detenció a l'advocat o advocada que els tramiti la seva expulsió i una altra a una persona de l'Estat espanyol (mai dels seus països d'origen)
- Pèssimes condicions de salubritat i absència de serveis mèdics permanents
- Ús de la força per part de la direcció del centre per "mantenir l'ordre" sense vigilància de cap institució judicial. No existeix reglament d'infraccions (lleus, greus i molt greus) ni una regulació de les sancions que es poden aplicar a les persones internades
- Control de les visites, que mai no poden tenir contacte físic amb les persones internades
- Inexistència d'activitats dins dels CIEs. En molts casos ni tan sols tenen un pati

L'estada al CIE pot durar fins a 40 dies, passats els quals, si no s'ha pogut dur a terme l'expulsió, els interns o internes hauran de ser posats immediatament en llibertat. Encara que, dins de les últimes reformes de la UE en aquesta matèria (la "Directiva de la vergonya"), es permet mantenir la situació de privació de llibertat fins a 18 mesos sense control ni garanties per a les persones que hi estan internades pel fet de cometre una simple infracció administrativa.

6.B. ELS "CENTRES DE MENORS"

Els coneguts com a "centres de menors" o presons de nens i nenes, són les institucions on compleixen la condemna de privació de llibertat les persones de 14 a 18 anys condemnades (encara que les condemnes es coneguin com a "mesures") per fets qualificats com a "delictes greus" (que comporten pena de presó de més de 5 anys) o "menys greus" (penes de tres mesos a cinc anys) sempre que hagin estat comesos amb violència o intimidació o greu risc per la vida o la integritat física de les persones o aquells per persones que pertanyen a bandes.

La pena d'internament en centre de menors no tindrà la mateixa durada que la prevista en el cas de majors d'edat. Si el menor té 14 o 15 anys l'internament durarà un màxim de tres anys que augmentarà fins a sis anys si el menor té 16 o 17 anys. Aquestes durades màximes passen a ser, respectivament, de cinc i vuit anys en el cas que el delicte sigui homicidi, assassinat, agressió sexual o qualsevol delicte de terrorisme (en l'ampli sentit que hem definit al capítol IV de la guia). Si en qualsevol dels últims supòsits els delictes fossin diversos la durada màxima arribaria als sis i deu anys.

Si el menor complís 18 anys durant el seu internament es podrà acordar, per part del jutge o jutgessa de menors, que passi a complir el que li queda en una presó.

Encara que l'article 7 de la Llei de Responsabilitat Penal del Menor prevegi que als centres de menors es duran a terme activitats "formatives, educatives, laborals i d'oci", la situació interna és força diferent. En molts casos es tracta de centres de gestió privada (i en alguns d'institucions vinculades a l'església catòlica), on les direccions dels mateixos, interessades en mantenir el màxim nombre d'interns possibles per sostenir el seu negoci, són les que, amb els seus informes, condicionen el fet que la persona interna pugui veure modificada la seva pena. A més de posseir la capacitat de controlar els comportaments de les persones internes a través d'un règim disciplinari previst a la llei que inclou les penes d'aïllament (anomenades de separació).

Hi ha hagut moltes denúncies de les lamentables condicions que pateixen les persones internes en aquests centres (cel•les d'aïllament, amenaces als i les menors perquè no denunciïn la seva situació als i les funcionàries que s'encarreguen d'inspeccionar els centres, dificultats per a la comunicació amb els advocats i advocades, mala alimentació), que afectarien tant als centres d'internament com als "terapèutics", en els quals es troben menors acollits (que poden tenir edats inferiors als 14 anys) que hi són per una situació d'exclusió social, sense que hagin comès infraccions penals de cap tipus.

6.C. LES PRESONS

Caldria realitzar un desenvolupament molt detallat de totes les situacions de vulneració dels Drets Humans més bàsics que es cometen a les presons, més en el cas de l'estat espanyol on, actualment, el percentatge de població reclusa supera al que existia durant els anys més negres del franquisme i afecta a tots els segments socials més desafavorits (rendes més baixes, migrants, toxicòmans, etc.). Tenint en compte els objectius de la guia farem referència a alguns aspectes legals més rellevants.

El règim disciplinari dins de les presons atorga a les Institucions Penitenciàries un marge molt ampli d'actuació. Existeix la possibilitat de sancionar amb llargs períodes d'aïllament a una persona presa (fins a 14 dies segons l'article 42 de la Llei Orgànica General Penitenciària) o de limitar les seves comunicacions amb l'exterior sense intervenció del Jutge o Jutgessa de Vigilància Penitenciària, gràcies a una simple decisió administrativa. A més, les conductes considerades mereixedores de sanció no es troben definides a la llei ni al reglament vigent (és a dir, no han estat mai debatudes pel parlament, sinó decidides unilateralment pel govern) sinó als articles 108 a 110 de l'encara vigent antic reglament penitenciari de 1981 que, a més, estan redactats en termes molt genèrics que permeten a les direccions actuar amb poques limitacions (per exemple "atemptar contra la decència pública..."). Tot això és encara més greu si es té en compte que el règim en què es troba la persona presa depèn directament dels informes elaborats per la Institució Penitenciària, tot i la possibilitat de revisió per part del Jutge o Jutgessa de Vigilància Penitenciària.

Per una altra banda, existeix a l'estat espanyol la figura del DERT - Departament Especial de Règim Tancat (= FIES, Fitxers Interns d'Especial Seguiment), que no han estat creats ni per la llei ni pel reglament (és a dir, és una figura creada per Institucions Penitenciàries), que s'aplica fonamentalment a les persones preses amb conductes desobedients i que comporten unes condicions de vida especialment penoses i de constant vigilància (recomptes nocturns, escorcolls sorpresa de les cel•les, etc.).

Aquestes condicions no són molt millors pels interns i internes de primer grau de departaments especials, aquest règim que sí que està previst al reglament (només tres hores al dia de pati, un màxim de dos persones juntes en aquestes, escorcolls diaris de cel•les, possibilitat d'escorcolls personals amb nu integral, etc.), on es col•loquen a aquelles persones preses que hagin participat en protestes "greus" dins de la presó, és a dir, les que mostrin una menor submissió a les ordres de la direcció de la presó i plantegin una reivindicació dels seus drets.

A més de tot això, en els últims temps s'estan duent a terme a l'Estat espanyol propostes i mesures (la denominada "Doctrina Parot", creació judicial, que preveu l'aplicació dels beneficis penitenciaris a la suma total de les penes i no a la condemna efectivament imposada, que ve limitada pels màxims legals) que van en el sentit d'ampliar el termini de durada de l'estada a la presó (que pot arribar fins a la xifra de 40 anys), apropant-se a la cadena perpètua, allunyant-se de l'objectiu de la "reeducació i reinserció social" que presumptament la Constitució de 1978 encomana al sistema penitenciari.

Serveixi aquest breu comentari com a petit apunt sobre les condicions en les quals l'Estat priva (sovint de manera flagrantment arbitrària) de la llibertat a les persones, restringint, de pas, la pràctica totalitat dels seus drets individuals. No volíem deixar d'assenyalar la cara més fosca de la repressió, tot sovint oblidada.

VII LES PENES MULTA

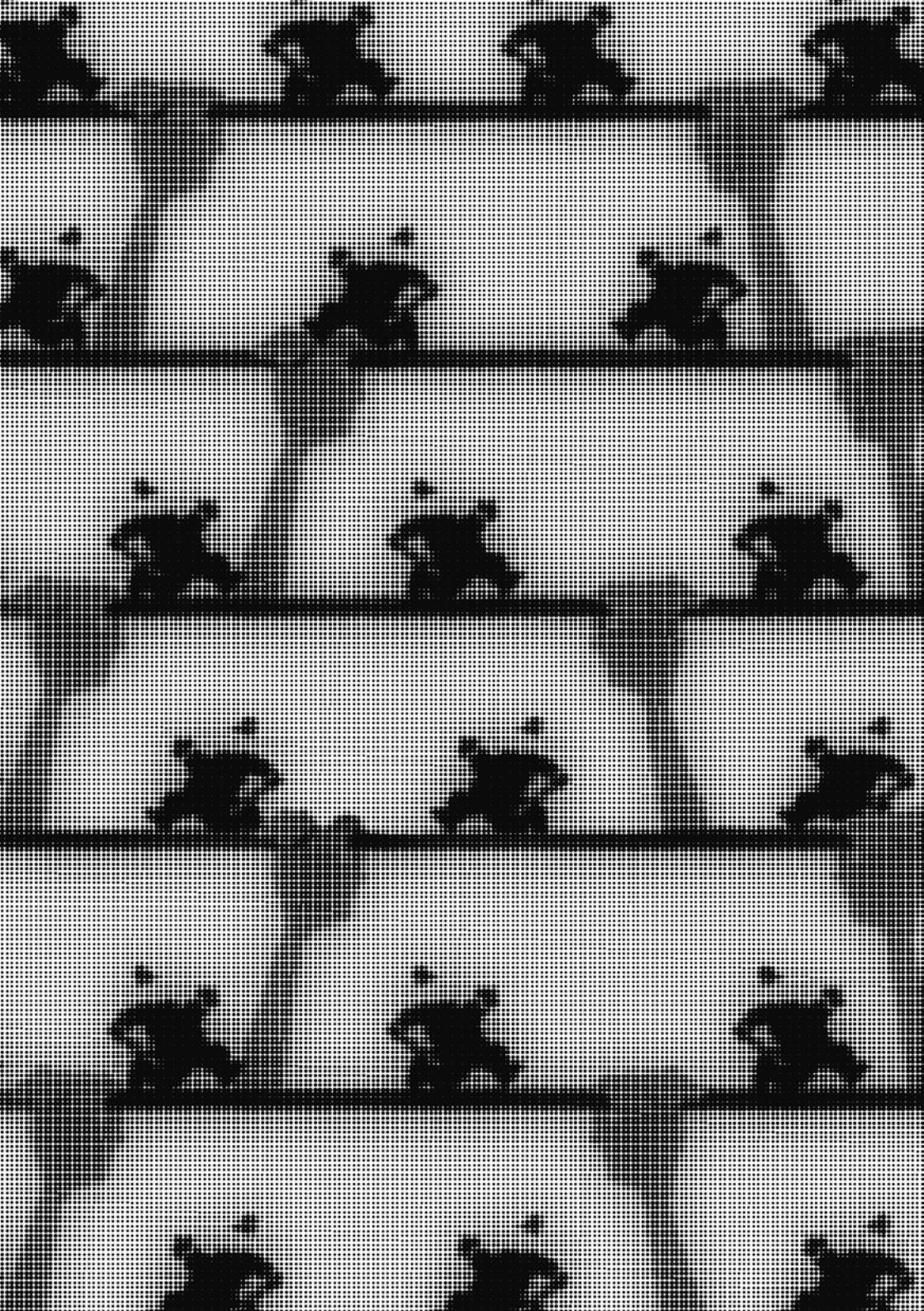

En els darrers anys una de les modalitats de repressió penal que s'està estenent dins de l'activisme social i sindical són les denominades penes multa. Per aquesta raó és útil incloure en aquesta guia una breu referència a la naturalesa d'aquesta forma repressiva que, tot i que sobre el paper podria semblar una substitució a la privació de llibertat, en realitat contribueix a l'enfortiment de la presó com a eina repressiva.

7.A. EN QUÈ CONSISTEIXEN?

Les penes multa corresponen a una de les tres modalitats de condemna que recull el Codi Penal (la privació de llibertat, la privació d'altres drets i la sanció econòmica) i que poden imposar-se tant amb caràcter principal com amb caràcter accessori. La pena multa consisteix en una sanció econòmica que s'imposa fruit d'un procés judicial penal o de faltes que comporta assignada, a més, una responsabilitat penal subsidiària. La quantitat de la pena multa s'estableix per un sistema de quotes diàries d'entre mínim 2 i màxim 400 euros, amb una durada mínima de 10 dies i màxima de 2 anys.
Si la quantia de la multa no és satisfeta en el termini establert pel jutge o jutgessa, la persona condemnada pot ser privada de llibertat mitjançat l'ingrés en un centre penitenciari o, en els casos de faltes, en el seu domicili o una localització permanent (també es compleixen en centre penitenciari). La durada de la privació de llibertat serà d'un dia per cada dues quotes no satisfetes. Per tant, aquesta no serà inferior a 5 dies ni superior a 1 any de presó. Com alternativa a la privació de llibertat, i de comú acord entre el jutge o jutgessa i la persona condemnada, aquesta podrà fer "treballs a la comunitat", tot equivalent una jornada laboral a un dia d'empresonament (article 88.1 del Codi Penal).

NOTA: Una pena multa es distingeix d'una multa proporcional (també imposada en un procediment judicial) perquè aquesta no funciona sobre la base de dies multa tot i que el seu impagament també pot ser bescanviat per dies de presó. Una pena multa també es distingeix d'una sanció administrativa (per exemple, les derivades de les ordenances municipals com les multes per encartellar), l'impagament de la qual pot donar peu a un embargament i al cobrament d'interessos de demora però mai a la privació de llibertat.

7.B. ON ES REGULEN?

El concepte de pena multa s'introdueix en la reforma del Codi Penal de l'any 1993 i que és posteriorment retocat l'any 2005. La seva definició es troba en l'article 50. En el punt 4 d'aquest mateix article s'especifica la quantia i durada que pot tenir una pena multa:
"La cuota diaria tendrá un mínimo de dos y un máximo de 400 euros. A efectos de cómputo, cuando se fije la duración por meses o por años, se entenderá que los meses son de 30 días y los años de 360"
Aquesta quantia s'especifica en la sentència i, tot i que en ella es fixarà "el importe de estas cuotas, teniendo en cuenta para ello exclusivamente la situación económica del reo, deducida de su patrimonio, ingresos, obligaciones y cargas familiares y demás circunstancias personales del mismo" (art 50.5 CP), aquest import també depèn del càrrec de què se'ns acusa ("No obstante lo dispuesto en los artículos anteriores y cuando el Código así lo determine, la multa se establecerá en proporción al daño causado, el valor del objeto del delito o el beneficio reportado por el mismo", art 52.1 CP).

7.C. EN QUINS CASOS SE'NS PODEM IMPOSAR PENES MULTES?

La pena multa és pot imposar quan, en un judici, està prevista per aquella falta o delicte o la petició fiscal inclou aquesta possibilitat. El codi penal tipifica els delictes en tres grups segons la pena, els greus (amb condemnes de més de 5 anys de presó entre d'altres), els menys greus (amb condemnes de tres mesos a cinc anys, entre d'altres) i els lleus. Les penes multes només es poden imposar en els delictes menys greus i lleus. No obstant, les seves característiques varien entre aquests grups:

	Multa
Penes menys greus	De més de 2 mesos a 2 anys
Penes lleus	De 10 dies a 2 mesos

7.D. QUÈ PASSA SI NO PAGUEM UNA PENA MULTA?

Una condemna que inclou una pena multa és d'obligat pagament i el o la penada no pot decidir no fer-ho. En cas d'impagament de la

sanció econòmica, el jutjat d'execució, responsable de dur a terme la sentència, iniciarà una investigació per a determinar si la persona disposa o no dels recursos econòmics per a satisfer la sanció, tot revisant si disposa de propietats, els comptes bancaris i una eventual nòmina. De trobar-ne, es podrà dictaminar una ordre d'embargament de propietats o compte bancari i, fins i tot, amb càrrec a la nòmina si aquesta supera el salari mínim interprofessional.
NOTA: En cas que la investigació apreciï que la persona ha retirat diners del banc o ha cancel•lat comptes a nom seu per tal d'esquivar el pagament de la multa, li pot imputar un delicte d'insolvència punible.
En cas de que s'acrediti la impossibilitat d'efectuar el pagament de la multa, s'aplica la "responsabilitat personal subsidiària", que comporta la conversió de la sanció econòmica en privació de llibertat a raó d'un dia de presó per cada dos dies de quota de multa. Excepcionalment alguns jutjats estan convertint l'impagament en pena privativa de llibertat i enlloc de determinar l'ingrés a presó suspenen la pena imposant la llibertat condicional.

7.E. BREU VALORACIÓ DE LES "PENES MULTA"

Els i les defensores de les penes multa argumenten que la seva introducció en el Codi Penal disminueix el recurs a la presó en la persecució de delictes i, per tant, afavoreix la situació de la persona condemnada. En aquest sentit, apunten que la seva aplicació suposa la reducció de l'existència de condemnes curtes a presó que, més que un suposat caire reeducatiu, són un càstig per a la persona que la pateix. Segons aquesta argumentació, que com veurem tot seguit és enganyosa, les penes multa són una mesura progressista que evita un ús abusiu de penes privatives de llibertat per a delictes lleus i poc greus.

La realitat de les penes multa és, per contra, ben diferent. Aquí senyalem alguns punts molt resumits que ens poden ajudar-nos a analitzar què signifiquen i comporten:

- La pena multa d'entrada és discriminativa, perquè ofereix la possibilitat d'eludir la presó a qui té recursos i la nega a les persones que pateixen l'exclusió social i les formes més agudes de precarietat

i que no poden fer front a la sanció econòmica. És, per tant, una mesura classista.

- En contra del seu suposat esperit, la pena multa pot suposar la multiplicació d'ingressos a presó de curta durada en el cas de no pagament. Per tant, es referma el seu esperit de càstig.

- Les condemnes a pena multa, que poden comportar ingressos a presó per càrrecs que abans no ho suposaven, emmascaren un increment de la repressió sota la forma de sancions econòmiques d'una part important de les actuacions de lluita dels moviments sindicals i socials. Amb elles, situacions que abans constituïen faltes, ara poden suposar penes de privació de llibertat.

- Les penes multa van encaminades a ofegar el teixit social i d'amistats i família de les persones represaliades, que hauran d'amoïnar-se per aconseguir diners per a pagar la sanció si es vol evitar la presó. En aquest sentit, a més de l'extensió de la repressió, s'atempta contra el principi d'individualització de la pena que suposadament regeix el Codi Penal.

Aquestes raons han motivat que una bona part dels moviments socials emancipadors actualment apostin per a la insubmissió a les penes multa, com a mesura de denúncia de l'accentuació de la repressió suposa la seva aplicació. Més informació a: http://alespenespunyalades.blogspot.com/, http://www.alertasolidaria.org/ .

EPÍLEG

ON HI HA LLUITA, HI HA REPRESSIÓ

La repressió, un assumpte d'Estat

Els estudis històrics i arqueològics han confirmat que el sorgiment del que hem anomenat Estat és paral•lel a l'aparició de l'explotació de classe. L'Estat, com estructura política creada per les persones que ostenten el Poder d'apropiar-se del treball de la majoria, monopolitza i institucionalitza l'ús de la violència per fer-la servir en funció dels seus interessos. Això comporta, per una banda, que és l'Estat qui defineix què és violència, tant a través de mecanismes jurídics com fent ús dels seus mitjans per crear ideologia. Evidentment, en el context actual on el terme comporta una càrrega de valoració negativa, la definició de violència remet exclusivament a aquelles conductes que no són producte de l'Estat ni dels interessos que aquest defensa sinó que, en moltes ocasions, el confronta més o menys obertament. D'aquí que des de la ideologia del Poder, violència sigui assimilada moltes vegades a termes com rebel•lió, revolució o, més recentment, antisistema. Una mostra d'això és l'oposició tantes vegades repetida entre "demòcrates" i "violents". D'altra banda, l'existència de l'Estat pretén tenir en exclusiva la capacitat d'ús de la violència com una expressió del "Poder per", és a dir, per condicionar les pràctiques de la societat en la defensa de la seva pròpia existència. Aquesta capacitat es tradueix en la dimensió repressiva de l'Estat, inherent a la seva pròpia existència. Ja en els primers Estats de la història, va ser primordial la creació d'un ordenament jurídic que prescrigués què fer i, paral•lelament, de cossos que a través de la força servissin de dissuasió pel compliment d'aquest ordenament i, que quan fos necessari, reprimissin les pràctiques dissidents existents en aquest. Tant l'ordenament jurídic com la policia i l'exèrcit conformen els principals aparells repressiu de l'Estat, als quals se'ls en pot sumar uns altres una mica més difusos, com els diferents mitjans de creació d'opinió i ideologia: mitjans de comunicació, religió, etc..

L'Estat, aleshores, fa ús de la repressió com a mecanisme per defensar els seus interessos, per desarticular i fer desaparèixer tota conducta o subjecte dissidents. D'aquesta afirmació es desprèn que qualsevol subjecte social que sigui capaç de plantejar alternatives pràctiques o realitats alternatives a l'ordre establert, s'enfrontarà a un conjunt d'actuacions de l'Estat dirigides a neutralitzar-lo. Aquesta repressió es pot manifestar en diverses direccions. En un dels extrems se

situen els processos d'integració de les pràctiques en la mateixa estructura de l'Estat, desarticulant-les del seu poder emancipador i crític. En aquest sentit, la denominada Transició a l'Estat Espanyol n'és plena d'exemples. A l'altre extrem, existeixen diverses mesures encaminades a la desaparició social dels subjectes dissidents, a través de formes de repressió molt més evidents. D'aquestes últimes ens n'ocuparem aquí, al ser les que han d'afrontar els moviments socials, polítics i sindicals que des d'espais diversos pretenen construir realitats alternatives a l'explotació capitalista i que, pressuposem, disposaran de la capacitat per escapar dels intents d'assimilació per part de l'Estat.

Les lluites per l'emancipació col•lectiva i individual i per la justícia social s'enfronten a una repressió política duta a terme des del Poder dominant, i executada en gran part des del mateix Estat, amb l'objectiu d'aconseguir la submissió de les que promouen i reforcen els actuals processos d'explotació. Per aquesta raó, els moviments socials i polítics emancipadors que desenvolupen unes pràctiques de confrontació a l'Estat que, per la seva pròpia naturalesa, li són externes (i oposades). Això implica que aquestes lluites en principi se situen fora dels marcs que el propi Estat ha definit, en gran mesura com a eina d'integració de les conductes socials, i que l'acceptació d'aquests marcs no s'ha de deixar de plantejar com a opcions estratègiques puntuals. En definitiva, l'existència mateixa de plantejaments i pràctiques de dissidència social, sindical o política implica l'aplicació de mesures repressives sobre elles amb la finalitat de neutralitzar-les. Aquesta dialèctica es reforça necessàriament amb l'increment de la intensitat i el potencial transformador de les lluites com part del bategar del mateix cor de l'Estat i del sistema capitalista actual. Des dels moviments dissidents i revolucionaris, el reconeixement d'aquesta situació esdevé un actiu per mantenir la nostra pròpia capacitat d'acció i d'organització. La repressió és consubstancial a la nostra existència i, per tant, hem d'aprendre a conviure amb ella, a resistir-la, durant el procés de construcció d'espais de contrapoder on, en definitiva, l'acabarem destruint.

Mecanismes i efectes de la repressió

La repressió amb finalitats polítiques es pot donar de diverses for-

mes, en funció del context, del nivell de repte plantejat, del subjecte reprimit, de la correlació de forces existent en un moment concret, etc. Les formes de repressió d'alta intensitat pretenen anul•lar de forma immediata la dissidència, deixant-la fora de joc. Entre altres mètodes recorre a les desaparicions forçoses i altres formes de terrorisme d'Estat, a la tortura, a l'empresonament o a la dispersió de les persones preses, i no sempre està emparada per l'ordenament jurídic del mateix Estat. Algunes vegades es dota de cobertura de legislacions i tribunals especials, com són l'Audiència Nacional i les variacions de la Llei d'Enjudiciament Criminal dissenyades per a les imputacions de "terrorisme" i "rebel•lió" (conegudes comunament com legislació antiterrorista). En el cas de les actuacions il•legals, el mateix Estat garanteix la seva impunitat o una actitud magnànima cap aquells que les duen a terme. D'altra banda, aquesta repressió comporta igualment una política informativa dirigida a amagar o negar la seva intensitat i, fins i tot, la seva existència. Excepte en fase d'elevada conflictivitat, aquesta modalitat s'utilitza de forma discontínua.

Tot i això, a la majoria d'àmbits la repressió més quotidiana és d'una intensitat notablement menor. Es manifesta, per una banda, en diverses formes de pressió policial, des de les identificacions al carrer als seguiments, confiscacions de materials, bloqueig de manifestacions i altres actes públiques, càrregues i fins i tot detencions que no comporten un ingrés a la presó d'immediat. Les duen a terme principalment membres i unitats especialitzades dels cossos de seguretat de l'Estat, com per exemple a l'Estat espanyol els grups especials de les brigades d'informació de la Policia Nacional, i que depenen directament de càrrecs polítics, que són qui ordenen i dissenyen les característiques generals de les seves actuacions. Aquesta repressió també es visualitza en l'actuació judicial amb incomptables judicis i procediments, principalment faltes. Els successius enduriments de les lleis i normatives i la invenció de noves fórmules com les penes multa, totes elles provinents de decisions polítiques, afavoreixen la incoació de múltiples sumaris contra militants dissidents. En la majoria dels casos, aquests no arriben a suposar un perill d'ingrés a presó per si mateixos, però la sobrecàrrega de judicis, de penes multa i les costes que aquest processos comporten impliquen sovint l'asfixia dels moviments socials i polítics transformadors. En aquests

casos l'àmbit jurídic executa aquesta repressió, de nou orquestrada políticament. Com també participa en ella quan desestima o arxiva gairebé de forma sistemàtica les denúncies contra aquesta mateixa repressió, per exemple per maltractaments i altres excessos policials. Darrere dels vessants policials i judicials de la repressió, els mitjans de comunicació i les declaracions públiques de moltes instàncies polítiques i de les persones que els representen, contribueixen també a les actuacions de l'Estat per eradicar la dissidència. Les informacions tendencioses de gran part de la premsa i els seus silencis còmplices elaboren la versió hegemònica de la realitat, negant generalment el que realment és real. Declaracions reiterades de polítics, per exemple a l'associar l'"incivisme" o la "violència" a col•lectius alternatius, defineixen les pautes sobre les quals aquests mateixos mitjans d'informació contribuiran a crear una ideologia dominant, útil per a la perpetuació de l'Estat i els interessos que el sustenten.

Aquestes formes de repressió, aparentment menys traumàtiques, es caracteritzen per ser més insistents en el temps, arribant a formar part de la quotidianitat dels sectors que lluiten i, fins i tot, del conjunt de la societat. És precisament aquesta quotidianitat adquirida la que arriba a provocar que diverses d'aquestes situacions s'assumeixin com part de la "normalitat", perdin el seu caràcter d'excepcionalitat a la consciència i, per tant, quedin amagades com a formes de repressió política premeditades. Encara que, tant la repressió d'alta intensitat com les seves formes més quotidianes i imperceptibles, comparteixen els seus objectius i generalment actuen de forma combinada.

Com a concreció del seu objectiu de reforçar el sistema capitalista i l'Estat, la repressió política busca l'eliminació del contrari que, en part, se centra sobre les persones específiques que formen part d'aquests fronts de lluita contra l'explotació. A part de les desaparicions, la presó és un dels mitjans utilitzats, ja que l'aïllament que suposa per qui la pateix fa molt difícil que es pugui mantenir un determinat nivell de militància amb efectivitat en la lluita del dia a dia. Si bé aquesta és la finalitat oberta i pública de la repressió, que no escapa als ulls de les persones que lluitem contra l'actual sistema polític i econòmic, hi ha d'altres finalitats que s'amaguen darrera de

l'aplicació de la repressió política. Aquests objectius tot sovint no els tenim tant presents, de manera que en lloc de restar-los importància i centralitat els converteix, fins i tot, en més perillosos i, a més, també expliquen algunes de les característiques de les actuacions repressives.

Una primera finalitat és la ruptura del teixit col•lectiu i solidari. La repressió constant i sostinguda busca trencar les conviccions personals i els processos d'unitat dels diferents col•lectius. Es pot donar en contextos de repressió d'alta intensitat, on l'estrès que suposa una situació excepcional davant la qual existeix la sensació que s'ha de respondre de forma ràpida, fa aflorar diverses opinions i criteris, amb sectors del mateix moviment que poden buscar escenificar un allunyament públic de les circumstàncies que van motivar el cop repressiu. La repressió de menor intensitat també comporta un desgast desmobilitzador. El cansament de viure sota tensió constant, la sensació de marginalitat en relació al gruix de la societat que a vegades aconsegueix la repressió actual, la successió de petits fets com ara multes, identificacions, etc. contribueixen, també de forma important, a l'esgotament del o la militant i l'abandó de les lluites.

En aquestes circumstàncies, també pot aparèixer la sensació que aquesta repressió patida contribueix a l'aïllament del col•lectiu que la pateix. La repressió també la pateixen de manera secundària amics i amigues, familiars, veïns i veïnes, etc. També va dirigida cap a ells i elles. D'aquesta manera s'estén des de les persones que la pateixen directament fins a amplis sectors socials que normalment la pateixen i la interioritzen de formes molt diverses. Aquestes situacions poden revertir en el fet que alguns sectors propers a membres de les lluites represaliades exerceixin pressions per tal que aquestes persones abandonin una activitat que es jutja perillosa, tant per ell o ella com envers aquests cercles propers. Un altre aspecte en el que repercuteixen és en una major desconnexió amb el conjunt de la societat.

La por a patir les mateixes condicions dels qui lluiten pot frenar que les simpaties i complicitats de les persones que ens rodegen es concretin en una participació en elles. Dit d'una altra manera, la repressió busca instaurar igualment la por en l'entorn dels moviments

dissidents, tant per frenar el seu creixement com, també, per limitar la capacitat que aquests tenen de fer-se escoltar en determinats sectors socials. Aquesta espècie de repressió preventiva constitueix un dels mecanismes de control social amb una repercussió més àmplia i, per tant, és central i bàsica pel manteniment de l'ordre establert. A més, complementàriament, esdevé un factor de desmobilització dels mateixos grups dissidents davant la sensació d'estancament i d'incapacitat de trencar l'aïllament que imposa l'Estat a les conductes discrepants.

Un quart objectiu de la repressió és implantar la impunitat per qui la comet. Aquest aspecte, evidentment, persegueix en primer lloc evitar l'exigència de responsabilitat pels que la promouen o l'executen. Una infinitat d'exemples il•lustren aquest fet a l'Estat espanyol, el més dramàtic dels quals probablement sigui el constant menyspreu polític i judicial davant les freqüents denúncies per tortures en el marc de la legislació antiterrorista per part de nombrosos organismes i associacions, alguns tan pocs subversius com les mateixes Nacions Unides. Tot i que no hem de perdre de vista que la implantació d'un sentiment generalitzat d'impunitat entorn de la repressió constitueix també una eina per instaurar el terror i demostrar el poder d'un Estat que, fins i tot, és capaç d'esbiaixar els seus propis codis normatius i valors quan i amb qui considera necessari. El càstig, i la impunitat d'un càstig que no sempre respecta la mateixa legalitat del sistema, té també aquest vessant d'atemorir la població. Per aquesta raó no ens ha de sorprendre que l'Estat capitalista (de nou també aquí l'Estat espanyol n'és una mostra), promou regularment que es coneguin una part de les seves actuacions repressives al marge de la llei, ja sigui mostrant persones detingudes amb senyals de tortura, saltant-se els terminis o formes en procediments policials i judicials, etc., en definitiva, deixant entreveure algunes de les seves actuacions que contravenen directament el mateix ordenament jurídic. Quan això succeeix, més que un error en l'execució de la repressió, ens trobem davant d'una mostra pública del poder de l'Estat i de la seva capacitat per mantenir impunes accions manifestament il•legítimes fins i tot pel conjunt de la població.

Repressió i lluita

La repressió, sota les seves diverses formes, cerca frenar el canvi social. Precisament el canvi social és el que pretenem qui, des del sindicalisme realment anticapitalista i els moviments socials i polítics emancipadors, quotidianament intentem construir alternatives al capitalisme i a l'Estat que el defensa. La nostra mateixa existència com a subjectes vius, imaginatius i creatius comporta l'aplicació de mesures repressives per part del Poder dominant. L'absència d'aquesta repressió implicaria la nostra integració al sistema que pretenem transformar i, per tant, que hauríem passat a formar part d'allò contra el que avui ens manifestem i ens confrontem. En definitiva, mentre la nostra existència sigui lluita transformadora, mentre el nostre sindicalisme i la nostra militància social i política mantinguin la seva confrontació a les injustícies i a l'explotació, el poder amenaçat farà ús de les seves capacitats per neutralitzar-nos.

L'anàlisi de la repressió és, doncs, una eina indispensable per qualsevol moviment dissident, que ha de prendre consciència que aquesta no és, en cap cas, un fet aïllat i puntual, sinó un element estructural del mateix sistema. No depèn de la legalitat o de les lluites dutes a terme i del seu encaixament en els petits espais que el sistema ofereix. És cert que les lluites "il•legals" en principi són susceptibles de rebre directament l'embat repressiu, encara que tampoc és inusual que la seva força i capacitat d'influència determinin el llindar d'intolerància de l'Estat i condicionin la modalitat de la seva resposta. El mateix succeeix amb les lluites "legals", que accepten i se circumscriuen als espais permesos. Si bé sobre el paper es toleren, moltes vegades són reduïdes a l'anonimat a través del mutisme mediàtic i de les institucions de l'Estat que suposadament les haurien de resoldre.

Ermengol Gassiot Ballbè

CGT
CATALUNYA